

Rijksdienst voor Ondernemend
Nederland

Handleiding MOOI-SIGOHE 2021

Missiegedreven Onderzoek, Ontwikkeling en Innovatie

Systeemoplossingen inpassing grootschalige opwekking hernieuwbare elektriciteit

In opdracht van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat.

>> *Duurzaam, Agrarisch, Innovatief
en Internationaal ondernemen*

Inhoudsopgave

Introductie	3
1 Meerjarige Missiegedreven Innovatie-Programma's	4
2 MOOI-thema SIGOHE	6
3 Kom ik in aanmerking?	7
3.1 Voorwaarden	7
3.2 Algemene beoordelingscriteria van de aanvragen	8
3.3 Beoordeling door rangschikking van de aanvragen	8
4 Opbouw van het projectplan	13
5 Subsidie en projectkosten	14
5.1 Beschikbaar subsidiebudget en maximale subsidie	14
5.2 Waarvoor kunt u subsidie aanvragen?	14
5.2.1 Industrieel onderzoek en experimentele ontwikkeling	14
5.2.2 Kostensoorten	15
5.2.3 Industrieel onderzoek en experimentele ontwikkeling door onderzoeksorganisaties	15
5.2.3 Overige projectactiviteiten	15
5.3 Onvoorziene activiteiten	16
5.4 Subsidiepercentages	16
5.5 Verdeling van de projectkosten	17
5.6 Overige aandachtspunten	17
6 De aanvraagprocedure	20
6.1 De vier fases van het gehele aanvraagproces	20
6.2 Indienen en beoordeling uitgewerkte voorstellen	21
7 Onderdelen van de subsidieaanvraag	23
8 Als uw project subsidie krijgt toegekend	26
9 Topconsortia voor Kennis en Innovatie en RVO	27
Bijlage 1: MOOI-thema SIGOHE	28
Bijlage 2: Loonkosten systematieken	31
Bijlage 3: Verklarende woordenlijst	33

Introductie

Deze handleiding geeft u handvatten bij het indienen van een subsidieaanvraag onder de MOOI-regeling: Missiegedreven Onderzoek, Ontwikkeling en Innovatie. De handleiding gaat in op de achtergrond van de Meerjarige Missiegedreven Innovatie-Programma's (MMIP's), geeft aan wanneer u wel en wanneer u niet in aanmerking komt voor subsidie, de wijze waarop wij uw voorstel beoordelen, door ons gehanteerde subsidiepercentages, de stappen die u moet doorlopen om tot een aanvraag te komen en geeft informatie over de fase na honorering van uw aanvraag.

Meer specifiek heeft deze handleiding betrekking op de MOOI opstelling 2021 voor het thema Systemoplossingen inpassing grootschalige opwekking hernieuwbare elektriciteit (SIGOHE). In 2021 kunnen alleen aanvragen ingediend worden die betrekking hebben op dit thema dat verder wordt toegelicht in hoofdstuk 2.

De belangrijkste wijzigingen in de MOOI 2021 ten opzichte van de MOOI van 2020 zijn:

- Er kan slechts voor één thema ingediend worden (SIGOHE).
 - Pilotprojecten als onderdeel van een experimentele ontwikkeling zijn niet meer uitgezonderd.
 - Subsidiepercentages. De hoogte van het subsidiepercentage is niet meer afhankelijk van of een activiteit industrieel onderzoek (IO), experimentele ontwikkeling (EO) of een overige projectactiviteit (OP) is, maar van de omvang van het deelnemende bedrijf (klein, midden, groot). Voor onderzoeksinstellingen geldt één percentage van 80% voor IO, EO en OP.
 - Overige niet-economische projectactiviteiten van onderzoeksorganisaties zijn nu duidelijker ingekaderd.
 - Een vooraanmelding heeft betrekking op ten hoogste één subsidieaanvraag.
 - Intentieverklaringen van beoogde deelnemers bij een vooraanmelding zijn raadzaam, maar niet langer verplicht.
- De handleiding gaat verder in op deze wijzigingen.

Goed om te weten:

- In de publicatie in de Staatscourant wordt gesproken over missiegedreven onderzoek, ontwikkeling en innovatie ter invulling van één of meerdere MMIP's. Die MMIP's zijn er al. We vragen daarom geen roadmaps of algemene beschrijving van innovatievragen die opgepakt zouden moeten worden, maar we vragen concrete activiteiten waarmee u een aantal van de innovatievragen die voorliggen wilt oppakken om de doelen van één of meer MMIP's te helpen realiseren.
- U dient uw subsidieaanvraag in via het eLoket van RVO. Hiervoor hebt u een eHerkenningmiddel nodig. LET OP: het betrouwbaarheidsniveau, dat u nodig heeft om uw subsidieaanvraag in te dienen, wordt medio 2021 aangepast! Zie [hoofdstuk 6](#) van deze handleiding.
- Onderdeel van de subsidieaanvraag is een projectplan. Een projectplan bestaat uit samenhangende activiteiten die tot resultaten en daarmee tot de projectdoelstelling leiden. Dit wordt in [hoofdstuk 4](#) van deze handleiding nader toegelicht.
- Wij vragen u om een overzicht van mijlpalen, momenten waarop één of meerdere resultaten bereikt zullen zijn, en go/no go-momenten. Onze formulieren zijn hierop aangepast.
- Zeker als er sprake is van een groot consortium kan het invoeren van de benodigde gegevens en het uploaden daarvan via het eLoket de nodige tijd kosten. Wij adviseren om hier rekening mee te houden.
- Subsidieaanvragen moeten volledig zijn ingediend voor 7 september 2021 17.00 uur. Een vooraanmelding indienen via eLoket op uiterlijk 4 mei 2021 17.00 uur is verplicht.
- Aan de inhoud van deze handleiding kunnen geen rechten worden ontleend.

1 Meerjarige Missiegedreven Innovatie-Programma's

Het Klimaatakkoord geeft een nieuwe impuls aan de energietransitie. Met als belangrijkste onderdeel de wereldwijde reductie van CO₂. Voor de Topsector Energie biedt dit nieuwe kansen en uitdagingen voor de gezamenlijke ontwikkeling van missiegedreven innovaties. Denk aan het realiseren van een gebouwde omgeving zonder aardgas, klimaatneutrale industrie en landbouw, emissieloze mobiliteit en circulaire economie.

De kennis en innovaties die nodig zijn om de missies uit het Klimaatakkoord te realiseren, zijn geagendeerd in de Integrale Kennis en Innovatie Agenda Klimaat en Energie, en uitgewerkt in 13 MMIP's gericht op het bereiken van een aardgasvrije gebouwde omgeving, een CO₂-vrij elektriciteitssysteem en klimaatneutrale en circulaire industriële processen. Dit is gedaan met inbreng van maatschappelijke organisaties en marktpartijen.¹ Ze laten maatschappelijk draagvlak zien voor de geformuleerde ontwikkeldoelen en dragen daarmee bij aan het perspectief dat nodig is om te investeren in de ontwikkeling van innovaties om bovengenoemde te bereiken. Door voor de invulling van deze MMIP's meerjarige samenwerkingsverbanden tussen bedrijven, kennisinstellingen en andere partijen (hierna gezamenlijk: consortia) te stimuleren, wordt bovendien de versnippering in verschillende bedrijvenketens en het kennislandschap tegen gegaan.

De MOOI-regeling is gericht op het ondersteunen van een deel van de activiteiten die nodig zijn om de doelen van één of meerdere MMIP's te realiseren, namelijk toegepast onderzoek en ontwikkeling. Voor activiteiten, zoals fundamenteel onderzoek en demonstratieprojecten, zijn er andere instrumenten.

Relevante MMIP's onder de MOOI-regeling zijn:

- [MMIP 1 Hernieuwbare elektriciteit op zee;](#)
- [MMIP 2 Hernieuwbare elektriciteitsopwekking op land;](#)
- [MMIP 3 Versnelling van energierenovaties in de gebouwde omgeving;](#)
- [MMIP 4 Duurzame warmte en koude in de gebouwde omgeving;](#)
- [MMIP 5 Elektrificatie van het energiesysteem in de gebouwde omgeving;](#)
- [MMIP 6 Sluiting van industriële ketens;](#)
- [MMIP 7 Een CO₂-vrij industrieel warmtesysteem;](#)
- [MMIP 8 Elektrificatie en radicaal vernieuwde processen;](#)
- [MMIP 13 Een robuust en maatschappelijk gedragen energiesysteem.](#)

Ook van belang voor de doelstelling van de subsidie is het [Waterstofprogramma](#).

¹ Zie <https://www.topsectorenergie.nl/de-integrale-kennis-en-innovatie-agenda-ikia-voor-de-energietransitie> en <https://www.topsectorenergie.nl/missies-voor-energietransitie-en-duurzaamheid/mmip>. Ook van belang is het waterstofprogramma, klik [hier](#).

Kenmerken van voorstellen

- We zijn op zoek naar consortia die elk een projectplan aanbieden, dat focus heeft en voldoende massa weet te creëren om in een periode van maximaal vier jaar een aanzienlijke versnelling te creëren in het ontwikkelen van integrale oplossingen, waarbij de voortgang gevolgd kan worden aan de hand van de mijlpalen en de resultaten uit het projectplan. De bevoorschotting van het project zal lineair plaatsvinden op basis van een begroting voor de gehele duur van het project.
- Er is een duidelijke samenhang en afhankelijkheid tussen de projectdoelstelling en doelgroep, en activiteiten, resultaten en kennisgebieden binnen uw plan. Deze samenhang en afhankelijkheid, met kansen en risico's, zijn uitgewerkt in uw projectplan.
- Dat betekent dat we op zoek zijn naar breed samengestelde consortia van bedrijven, onderzoeksorganisaties en maatschappelijke organisaties die significant eigen budget inzetten om hieraan mee te werken. Daarbij is sprake van multidisciplinaire teams. Belanghebbenden bij de innovatie, zoals de (eind)gebruiker, bedrijven en netbeheerders, worden actief betrokken bij het innovatieproces en er is veel nadruk op kennisdeling, om zodoende een brede en versnelde uitrol van de innovaties mogelijk te maken. Specifiek is daarbij aandacht nodig voor deelname door mkb-ondernemingen uit de aanbodzijde van de markt.
- De subsidieaanvraag betreft onderzoek en ontwikkeling van nieuwe of aanmerkelijk verbeterde producten, processen en/of diensten. Ook overige projectactiviteiten die bijdragen aan het doel van het project zijn mogelijk.
- De subsidieaanvraag betreft onderzoek en ontwikkeling van nieuwe of aanmerkelijk verbeterde producten, processen en/of diensten. Ook overige projectactiviteiten die bijdragen aan het doel van het project zijn mogelijk.

2 MOOI-thema SIGOHE

In de MOOI openstelling 2021 kunt u aanvragen indienen voor één thema: *Systeemoplossingen inpassing grootschalige opwekking hernieuwbare elektriciteit (SIGOHE)*. Dit hoofdstuk beschrijft de doelstelling van dit thema². De volledige beschrijving van het thema inclusief reikwijdte vindt u in [Bijlage 1: MOOI-thema SIGOHE](#)

Doelstelling

De doelstelling van deze subsidiemodule is het ontwikkelen van systeemoplossingen die de inpasbaarheid en flexibiliteit in het energiesysteem vergroten van elektriciteitsopwekking van grootschalige zonnestroomsystemen en windparken voor verschillende toepassingsgebieden in Nederland. De innovaties dienen uiterlijk in 2030 tegen zo laag mogelijke maatschappelijke kosten hun eerste toepassing te hebben en, waar relevant, zoveel mogelijk bij te dragen aan een zo optimaal mogelijke integratie in de omgeving.

- Het concept ‘systeemoplossingen’ duidt er op dat ontwikkelingen voor verschillende schakels, van opwek tot en met gebruik, in het energiesysteem in onderlinge samenhang opgepakt dienen te worden. De activiteiten binnen een voorstel dienen een samenhangend geheel te vormen en tot een gezamenlijk resultaat leiden.
- ‘het vergroten van de inpasbaarheid en flexibiliteit in het energiesysteem’ betreft zowel het verbeteren van transport/aansluit problematiek van elektriciteitsopwekking en het vergroten van flexibiliteit aan de opwekkant (bijv. opslag en conversie) en de gebruikskant (bijv. afstemmen van energievraag en -aanbod tussen sectoren). Dit is nodig voor een toekomstgericht stabiel, betrouwbaar en veilig energiesysteem.
- Oplossingen dienen erop gericht te zijn om uiteindelijk toepasbaar te zijn voor ‘grootschalige’ zonnestroomsystemen en windparken van (gecombineerd) meer dan 1 MW aan vermogen met het potentieel van opschaling van de oplossing naar een marktomvang van >1 GW.
- Onder ‘toepassingsgebieden in Nederland’ voor opwek van elektriciteit wordt verstaan: zon op grote daken, zon in landschap, zon op water, zon op infra en wind op zowel land en zee. Bij toepassingsgebieden voor gebruik van energie in Nederland moet voornamelijk gedacht worden aan industrie of andere grote energiegebruikers.
- ‘zo laag mogelijke maatschappelijke kosten’ richt zich op kostenreductie in de brede zin. Het betreft dus niet alleen de bedrijfseconomische kosten en opbrengsten van de energieopwekking zelf, maar ook de effecten in positieve of negatieve zin op de systeemkosten van het energiesysteem (zoals de kosten voor het net op zee of systeemdiensten) en de ruimtelijke effecten (waaronder ecologie en effecten op andere medegebruikers).
- Onder het begrip ‘eerste toepassing’ wordt verstaan het demonstreren van de oplossing in een operationele commerciële omgeving. Hierbij gaat het nog niet om grootschalige uitrol van de innovatie maar om bijvoorbeeld het implementeren van de innovatie binnen een gedeelte van een wind- of zonnestroompark, industriegebied of andere relevante omgeving.
- Onder het begrip ‘optimale integratie in de omgeving’ wordt verstaan het ruimtelijk mogelijk maken van de systeemoplossingen voor de inpassingen van grootschalige opwek op een dusdanige wijze dat voor deze aanpassing een breed draagvlak in de maatschappij is. Hierbij gaat het ook om het integreren van technische- en niet technische aspecten. Deze zaken worden onder andere meegenomen in de beoordeling van het rangschikkingscriterium ‘Slaagkans in de Nederlandse markt en maatschappij’.

Een voorstel kan alleen voldoende scoren op het rangschikkingscriterium ‘Bijdrage aan de doelstelling’ als de oplossing de schakel ‘grootschalige opwekking van hernieuwbare elektriciteit’ **plus** minimaal één van de drie andere schakels in het energiesysteem omvat. De drie schakels in het energiesysteem naast ‘grootschalige opwekking van hernieuwbare elektriciteit’ zijn: 1) transport/distributie, 2) opslag/conversie en 3) gebruik. Daarnaast dient een voorstel aandacht te besteden aan de gevolgen van de oplossing(en) op de overige schakels die niet direct omvat worden. Het is van belang dat oplossingen zorg dragen voor de betrouwbaarheid, leveringszekerheid en veiligheid van het energiesysteem, zodat deze (minimaal) gehandhaafd blijven op het huidige niveau. De activiteiten binnen een voorstel dienen gericht te zijn om tijdens de looptijd al (de eerste generaties van) producten, processen of diensten op te leveren.

² SIGOHE heeft betrekking op [MMIP 1 Hernieuwbare elektriciteit op zee](#), [MMIP 2 Hernieuwbare elektriciteit op land en in de gebouwde omgeving](#), [MMIP 8 Elektrificatie en radicaal vernieuwde processen](#), [MMIP 13 Een robuust en maatschappelijk gedragen energiesysteem en het Waterstofprogramma](#)

3 Kom ik in aanmerking?

3.1 Voorwaarden

De belangrijkste voorwaarden uit de regeling hebben we voor u op een rij gezet.

Wie kan een uitgewerkte subsidieaanvraag indienen?

- Een consortium (samenwerkingsverband) dat gevarieerd is qua samenstelling en minimaal drie ondernemingen bevat, die niet met elkaar in een groep verbonden zijn.
- Het consortium heeft vóór 4 mei 2021, 17.00 uur een vooraanmelding ingediend bij RVO via het eLoket en heeft hierover van de Adviescommissie MOOI een advies ontvangen.
- Het consortium heeft vóór 7 september 2021, 17.00 uur via het eLoket bij RVO een complete subsidieaanvraag (uitgewerkt voorstel) ingediend.
- Samenwerken wil zeggen dat de deelnemers voor eigen rekening en risico aan het project deelnemen. Daarbij is het belangrijk dat partijen aan de vraagzijde van de beoogde innovaties betrokken zijn bij het project en dat hun vraag leidend is bij het ontwikkelen van de producten, processen, en/of diensten. Een onevenwichtige samenwerking in termen van financiële of inhoudelijke bijdragen aan het project kan leiden tot afwijzing of tot een lagere of onvoldoende score op het rangschikkingscriterium 'kwaliteit van het projectplan'.
- Partijen mogen in meer dan één consortium meedoen.
- Een vooraanmelding heeft betrekking op ten hoogste één subsidieaanvraag.
- Als een deelnemer in het samenwerkingsverband een onderzoeksorganisatie is, moet er voordat de projectactiviteiten starten een getekende samenwerkingsovereenkomst zijn. Deze samenwerkingsovereenkomst bevat in ieder geval afspraken over de wijze waarop wordt omgegaan met de bijdrage in de kosten, het delen in de risico's en uitkomsten, de verspreiding van de resultaten en de toegang tot en de regels voor de toewijzing van intellectuele eigendomsrechten. Is deze overeenkomst nog niet klaar op het moment dat de subsidieaanvraag ingediend wordt, dan moet u daar bij het kiezen van de startdatum rekening mee houden. Het project mag pas starten nadat de overeenkomst is getekend.
- De getekende samenwerkingsovereenkomst moet meegestuurd worden als de startdatum ligt vóór de verleningsdatum. Als er dan geen getekende samenwerkingsovereenkomst is, wordt het project afgewezen, omdat u niet aan de verplichtingen van de regeling voldoet.
Als de startdatum vóór de dagtekening van de beschikking ligt, hebben wij de ondertekende samenwerkingsovereenkomst dus al tijdens de behandelperiode nodig: houd daar rekening mee bij de planning van uw project!
- U kunt het project niet volledig uitbesteden, omdat inhuur van derden niet telt als daadwerkelijke samenwerking voor eigen rekening en risico.
- Ondernemingen die subsidie aanvragen, moeten een vaste inrichting of dochteronderneming in Nederland hebben op het moment dat er subsidie betaald wordt (december 2021). Bij een vaste inrichting gaat het om het duurzaam beschikken over personeel en technische middelen die noodzakelijk zijn voor het verrichten van bepaalde diensten, en daaraan gekoppeld om een voldoende mate van duurzaamheid en een – wat personeel en technische middelen betreft – geschikte structuur om de voor haar eigen behoeften verrichte diensten te kunnen afnemen en ter plaatse te gebruiken. Een postbus in Nederland is dus niet voldoende. Ook bij het begrip 'dochteronderneming' gaat het om duurzaam deelnemen aan het economisch leven.
- Provincies en gemeentes mogen meedoen in projecten, maar kunnen zelf geen subsidie ontvangen (zie ook [paragraaf 5.6](#)).

Tip:

Loopt u tegen problemen aan bij het vinden van samenwerkingspartners? De TKI's kunnen u verder helpen.

Wanneer starten en eindigen de activiteiten?

- De projecten mogen niet gestart zijn vóór de indiening van de definitieve subsidieaanvraag en starten uiterlijk 6 maanden na de subsidieverlening. Dat betekent ook dat u nog geen verplichtingen mag zijn aangegaan voor het moment van indiening van de subsidieaanvraag (ook als deze kosten nog niet betaald zouden zijn).
- De looptijd van het geheel van uit te voeren activiteiten in het projectplan is maximaal 4 jaar.

Wat is nog meer belangrijk?

- Kennisverspreiding. Onderdeel van de subsidieaanvraag is een plan van aanpak voor de verspreiding van de kennis die met de uitvoering van het project wordt opgedaan, dat kwalitatief voldoende goed moet zijn. Het is de bedoeling dat er al tijdens de looptijd van het project actief over de resultaten gecommuniceerd wordt naar en met bij de innovatie betrokken belanghebbenden ('stakeholders') buiten het project. Concurrentiegevoelige informatie hoeft u niet te delen.
- Dat u een projectplan schrijft waarin het concreet genoeg beschreven is wie wat gaat doen en wie hoeveel kosten daarvoor verwacht te maken. Subsidie wordt namelijk verleend per deelnemer aan het consortium.
- Dat u in het projectplan aangeeft wat en wanneer de mijlpalen en go/no go-momenten zijn. Daarbij neemt u indicatoren op, die SMART zijn (specifiek, meetbaar, acceptabel, realistisch en tijdgebonden) om te kunnen beoordelen of de mijlpalen en resultaten gehaald zijn en geeft u aan op basis waarvan tot een go/no go besloten wordt.
- Uw projectplan moet passen binnen de beschrijving van bijlage 1 van deze handleiding.
- De subsidiabele kosten van het project zijn minimaal € 2 miljoen.
- Onderzoeksorganisaties maken niet meer dan 65% van de totale subsidiabele projectkosten.
- De subsidie voor overige projectactiviteiten bedraagt maximaal 5% van de totale subsidiabele projectkosten en niet meer dan € 350.000 per project, en niet meer dan € 200.000 per onderneming.
- De subsidie per deelnemer is minimaal € 25.000: het aandeel in de totale subsidiabele projectkosten per deelnemer moet substantieel zijn. Het te verlenen subsidiebedrag moet, met toepassing van de subsidiepercentages (zie [hoofdstuk 5.4](#)), minimaal € 25.000 bedragen.
- De subsidie per project is maximaal € 4 miljoen.
- U dient de financiering van uw eigen aandeel in de projectkosten (het deel dat niet gesubsidieerd wordt) rond te hebben.
- U dient de claims ten aanzien van de werking van een techniek en/of ten aanzien van de slaagkans in de Nederlandse markt en maatschappij goed te onderbouwen.
- Heeft uw project/projectplan al subsidie gehad van een bestuursorgaan of de Europese Commissie? Dan wordt dat bedrag verrekend met de subsidie die u kunt krijgen of met de kosten die in aanmerking komen voor subsidie. Neem contact op met RVO om te horen wat dat voor u betekent.

3.2 Algemene beoordelingscriteria van de aanvragen

Eerst wordt beoordeeld of uw subsidieaanvraag aan in ieder geval de volgende vereisten voldoet:

- de aanvraag is tijdig ingediend en compleet (zie [hoofdstuk 6](#))
- de aanvraag voldoet aan de voorwaarden (zie [hoofdstuk 3](#));
- voldoende vertrouwen in de technische haalbaarheid;
- voldoende vertrouwen in de economische haalbaarheid;
- voldoende vertrouwen dat het consortium de activiteiten kan financieren.

3.3 Beoordeling door rangschikking van de aanvragen

Als uw subsidieaanvraag aan de in paragraaf 3.2 genoemde vereisten voldoet, wordt deze met hulp van onafhankelijke externe adviseurs beoordeeld aan de hand van de volgende rangschikkingscriteria:

1. Bijdrage aan de doelstellingen van de subsidie.
2. Mate van vernieuwing ten opzichte van de internationale stand van onderzoek of techniek en versterking van de Nederlandse kennispositie.
3. Slaagkans van de innovatie in de Nederlandse markt en de maatschappij.
4. Kwaliteit van het projectplan: aanpak en methodiek, omgang met risico's, uitvoerbaarheid, mate waarin de beschikbare middelen effectiever en efficiënter worden ingezet.
5. Kwaliteit van het samenwerkingsverband: samenstelling en projectorganisatie.

Per criterium wordt een score gegeven op een schaal van 1 tot en met 10. Op elk criterium moet een voldoende score behaald worden (6 punten of meer; voorafgaand aan de weging). Projecten die te laag scoren op een criterium, worden afgewezen als kwalitatief onvoldoende. De subsidieaanvraag met de hoogste score wordt het hoogste gerangschikt. Het subsidiebudget wordt verdeeld op volgorde van de rangschikking van de aanvragen.

De beoordelingstermijn is maximaal dertien weken nadat de tender gesloten is.

Criterium	Score	Weging
Bijdrage aan de doelstellingen van de subsidie	1 – 10	25%
Mate van vernieuwing	1 – 10	16,67%
Slaagkans in de Nederlandse markt en maatschappij	1 – 10	16,67%
Kwaliteit van het projectplan	1 – 10	16,67%
Kwaliteit van het samenwerkingsverband	1 – 10	25%
Extra punten voor 'kwaliteit samenwerkingsverband' (voorafgaand aan de weging) o.b.v. % subsidiabele kosten door ondernemingen: > 40% en ≤ 50% van de subsidiabele kosten; > 50% van de subsidiabele kosten.	+ 0,5 + 1	

Tabel 2: Rangschikkingscriteria, scores en weegfactoren

Toelichting op de criteria (overgenomen uit de Staatscourant):

a. Bijdrage aan de doelstellingen van de subsidie

Allereerst worden er aan een MOOI-project meer punten toegekend naar mate het desbetreffende MOOI-project meer bijdraagt aan de doelstellingen van de missies van de subsidiemodule MOOI, opgenomen in bijlage 4.2.6 van de Regeling nationale EZK- en LNV-subsidies. Op deze wijze kunnen voor de missies de meest relevante projecten geselecteerd worden. Dit criterium gaat dan ook over de impact van de projecten. Hoe hoger de potentiële bijdrage van het voorstel aan de in de bijlage genoemde doelstellingen is, hoe hoger het scoort. De doelstelling van de regeling staat in hoofdstuk 2 van deze handleiding.

Een voorstel scoort ook hoger naarmate meer aspecten uit de doelstellingen, zoals rond kostenreductie, integratie in het energiesysteem en inpassing in de omgeving, in onderlinge samenhang worden aangepakt³. Als een voorstel ook bijdraagt aan de doelstellingen van een andere missie, wordt dat positief gewaardeerd.

Een voorstel scoort verder hoger naarmate de voorgestelde innovatieve oplossingen een groter marktgebied hebben, dat wil zeggen dat meer marktsegmenten bediend kunnen worden in relatie tot de missie.

b. Mate van vernieuwing

Ten tweede wordt er aan een MOOI-project een hoger aantal punten toegekend naarmate het MOOI-project vernieuwender is ten opzichte van de internationale stand van onderzoek of techniek en de Nederlandse kennispositie meer versterkt. Dit criterium heeft betrekking op de innovatieaspecten van het project. Een voorstel scoort hoger op dit criterium naarmate de voorgestelde oplossingen vernieuwender zijn. Het kan daarbij gaan om een nieuwe technologie met betrekking tot producten, processen of diensten, of om wezenlijke vernieuwingen of wezenlijk nieuwe toepassingen van een bestaande technologie. Voor technologisch georiënteerde activiteiten is de internationale stand der techniek de maatstaf. Voor sociaalwetenschappelijk onderzoek en innovatie geldt dat de internationale stand van de wetenschap de maatstaf is. De aanvrager beschrijft de huidige stand van onderzoek en techniek, welke knelpunten er nog zijn en wat de toegevoegde waarde van het project is (welke stap in onderzoek en ontwikkeling er door het project gezet wordt). Er wordt hoger gescoord op dit criterium naarmate er meer sprake is van technologische vernieuwing.

³ Een voorstel kan alleen voldoende scoren op het rangschikkingscriterium 'Bijdrage aan de doelstelling' als de oplossing de schakel 'grootschalige opwekking van hernieuwbare elektriciteit' plus minimaal één van de drie andere schakels in het energiesysteem omvat. De drie schakels in het energiesysteem naast 'grootschalige opwekking van hernieuwbare elektriciteit' zijn: 1) transport/distributie, 2) opslag/conversie en 3) gebruik.

Hierbij scoren voorstellen die een marginaal technische verbetering laten zien lager dan voorstellen die een technologische doorbraak kunnen laten zien.

Een voorstel is ook vernieuwender en scoort daarom hoger naarmate de innovatie zich meer op een systeemniveau richt dan op een product- of componentniveau. Systeeminnovaties zijn bedrijfs- en organisatie overstijgende vernieuwingen die door uiteenlopende belanghebbenden gezamenlijk gerealiseerd worden, die de inbreng van uiteenlopende soorten kennis en vaardigheden vergen en die de verhoudingen tussen belanghebbende spelers ingrijpend veranderen. Om de klimaatdoelstellingen te bereiken zullen systeeminnovaties nodig zijn.

c. Slaagkans in de Nederlandse markt en maatschappij

Ten derde wordt aan een MOOI-project een hoger aantal punten toegekend naarmate de slaagkans van de innovatie in de Nederlandse markt en maatschappij groter is. Dit gaat over de verwachting of (toekomstige) eigenaren/exploitanten van bestaande gebouwen, industriële productieprocessen, hernieuwbare energieproductie installaties en energie infrastructuur de ontwikkelde innovaties daadwerkelijk gaan gebruiken. Daarbij is het essentieel dat er in het project expliciet rekening wordt gehouden met de wensen en behoeften van alle bij de innovatie betrokken belanghebbenden aan de hand van een analyse van die belanghebbenden ('stakeholderanalyse').

Een projectvoorstel scoort hoger op dit criterium naarmate de waarde voor de (eind)gebruiker inzichtelijker en beter is, kijkend bijvoorbeeld naar het voordeel dat de beoogde producten en diensten hebben, en de verwachte terugverdientijd. Een goede onderbouwing, waar mogelijk kwantitatief, van de verwachtingen is hiervoor belangrijk, de aannames en inschattingen dienen expliciet gemaakt te worden.

Een projectvoorstel scoort ook hoger op dit criterium naarmate in het voorstel

- a. meer onderbouwd is in welke sectoren/marktsegmenten behoefte is aan de voorgestelde oplossingen (producten, processen en/of diensten), wat de bredere context is;
- b. een visie op het implementatietraject beter onderbouwd is, door inzicht te geven in de vervolgstappen die bij een positief resultaat gezet zullen worden in de verdere ontwikkeling en marketing van de voorgestelde oplossingen en door wie, zo mogelijk tot aan introductie op de markt;
- c. meer aannemelijk wordt gemaakt dat de geleerde lessen gedeeld zullen worden met relevante belanghebbenden (tenminste met de achterban van alle betrokken partijen en vragende partijen; kennisverspreiding).

Ook is het belangrijk om zo vroeg mogelijk in de ontwikkeling van een product, proces of dienst rekening te houden met de niet-technologische aspecten die in het ontwerp, de productieketen en bij de marktintroductie een rol kunnen spelen. In het projectplan dient aangetoond te worden dat er is nagedacht over welke niet-technologische aspecten voor specifieke belanghebbenden van belang zijn en op welke wijze die in het ontwerp en specificaties van deze producten en diensten worden meegenomen. Denk bijvoorbeeld aan: ruimtebeslag, effecten op landschap en ecologie, esthetiek, lokaal eigenaarschap, mogelijke (maatschappelijke) weerstand tegen de innovatie bij daadwerkelijk gebruik, of nieuwe competenties die nodig zijn bij gebruik van de technologie. Maar ook aan de beveiliging van digitale systemen, privacy en niet-discriminerende algoritmes, het voorkomen van uitsluiting ("inclusion") en van verborgen kosten, het respect voor het eigenaarschap van data en de rechtvaardigheid in het delen en het gebruiken van data- en informatie ("social justice" en ethische aspecten). En ook de weerbaarheid van de te digitaliseren systemen en mogelijkheid van terugval naar een veilig niveau van autonome bedrijfsvoering bij digitale ontregeling ("resilience") is van belang bij de ontwikkeling van nieuwe producten, processen en diensten. Verder is het van belang gezien de structurele tekorten op de arbeidsmarkt om rekening te houden met de vraag of er wel voldoende en goed opgeleide mensen aanwezig zullen zijn om straks de voorgestelde producten, processen en diensten te implementeren. Dit zal de kans op een geslaagde innovatie vergroten. Projectvoorstellen worden hoger gewaardeerd op dit rangschikkingscriterium als zij:

- inzicht tonen in de belangrijkste niet-technologische aspecten van de relevante maatschappelijke en marktactoren die betrokken zijn bij de productie én de toepassing van de beoogde eindproducten en –diensten;
- en deze vertalen in ontwerpeisen van deze producten en processen, dan wel in het goed opleiden van mensen (zowel in het onderwijs als in het werk, op een schaal passend bij de ambities van het Klimaatakkoord).

d. de kwaliteit van het MOOI-project

Ten vierde wordt er aan een MOOI-project een hoger aantal punten toegekend naarmate de kwaliteit van het MOOI-project beter is. Dit rangschikkingscriterium gaat over wat de deelnemers in het samenwerkingsverband gaan doen en hoe ze dat willen gaan doen.

Een voorstel scoort hoger naarmate de activiteiten meer een samenhangend geheel vormen en tot een gezamenlijk resultaat leiden dan wanneer er sprake is van een verzameling losse deelprojecten. Ook wordt beoordeeld hoe en in welke mate partijen samenwerken, blijkend uit de beschrijving van de organisatie en afspraken.

Een project scoort ook hoger naarmate de onderzoeksmethode en de inhoudelijke aanpak beter zijn en het projectplan de achtergrond van het te onderzoeken probleem, de probleemdefinitie (“probleemanalyse”), de doelen, de inhoudelijke aanpak, de per partner uit te voeren activiteiten, de projectfasen inclusief mijlpalen met meetbare indicatoren en go/no go-momenten, de te gebruiken middelen en de resultaten, beter beschrijft, en de kwaliteit van de inventarisatie en de analyse van de risico’s en mitigerende maatregelen beter zijn.

Ook wordt gekeken naar de mate waarin de beschikbare middelen effectiever en efficiënter worden ingezet. Een voorstel scoort hierop beter als de financiële middelen effectiever worden ingezet met het oog op de te bereiken doelen van de subsidieaanvraag. De financiële middelen betreffen zowel de gevraagde subsidie als andere middelen waarmee het voorstel gefinancierd wordt. Als in het verlengde van het plan ook gelijktijdig van andere regelingen gebruik gemaakt wordt, zoals de DEI+, wordt dat positief gewaardeerd. Dat kan bijvoorbeeld het geval zijn als er onderzoek gedaan wordt aan de hand van een pilot- of demonstratieproject waarvoor subsidie aangevraagd is. Om te voorkomen dat er onnodig veel kosten opgevoerd worden, wordt bij de beoordeling meegewogen welke impact het voorstel kan hebben op de doelstellingen gerelateerd aan de totale subsidiabele kosten die opgevoerd worden. Voorstellen die meer impact zullen hebben ten opzichte van de totale opgevoerde kosten scoren hoger dan voorstellen die met dezelfde kosten minder impact hebben.

e. de kwaliteit van het samenwerkingsverband

Tot slot wordt er aan een MOOI-project een hoger aantal punten toegekend naarmate de kwaliteit van het samenwerkingsverband beter is, blijkend uit de samenstelling en de projectorganisatie. Hiervoor wordt beoordeeld wie de activiteiten gaan uitvoeren en wat de toegevoegde waarde van die partijen binnen het samenwerkingsverband is. Hierbij gaat het dus om de beoordeling van de subsidieaanvrager(s) en de belanghebbenden bij het project.

Het voorstel scoort hoger naarmate:

- het samenwerkingsverband alle voor het voorstel noodzakelijke partijen bevat (betrokkenheid van de waardeketen: producent/ontwikkelaar, leverancier en (eind)gebruiker); de (eind)gebruiker is de toekomstige eigenaar/exploitant van het beoogde product, proces of de dienst;
- het samenwerkingsverband de directe belanghebbenden bij de voorgestelde oplossingen, zoals de probleem-eigenaar en partijen voor (lokaal) draagvlak, beter betreft en de (eind)gebruiker van de beoogde producten, processen en diensten actiever wordt betrokken in het innovatieproces;
- de kwaliteit van de samenwerkingspartners om de beoogde activiteiten uit te voeren hoger is (beschikbaarheid van benodigde kennis en capaciteiten, blijkend bijvoorbeeld uit referenties en de CV’s van de betrokken personen) en de inbreng van elke deelnemer helder is; het gaat hierbij zowel om de kennis en capaciteiten ten aanzien van de inhoudelijke activiteiten, als om de kennis en capaciteiten ten aanzien van het management van het geheel van de activiteiten;
- MKB-ondernemingen in het samenwerkingsverband meer activiteiten uitvoeren; missiegedreven innovatiebeleid vergt een aanpak die niet alleen de technologie en de gevestigde orde van vandaag als vertrekpunt neemt, maar die nadrukkelijk ook vernieuwers en uitdagers betreft⁴.
- de belanghebbende partijen (“stakeholders”) beter betrokken zijn, die bij succesvolle ontwikkeling de resultaten snel naar de markt kunnen brengen en de toepassing ervan opschalen;
- het samenwerkingsverband slagvaardiger is, blijkend uit de omvang en de projectorganisatie.

Daarbij wordt opgemerkt dat het **geen doel is om een samenwerkingsverband zo groot mogelijk te maken**; het gaat erom dat de relevante kennis en vaardigheden in het project aanwezig zijn. Ook wordt benadrukt dat het partijen is toegestaan om aan meerdere samenwerkingsverbanden deel te nemen.

⁴ Kamerbrief: Naar missiegedreven innovatiebeleid met impact, 2018

Extra punten

Voor dit rangschikkingscriterium wordt ook op grond van artikel 4.2.49a, tweede lid, ten minste één en ten hoogste tien punten toegekend. Vervolgens wordt op grond van artikel 4.2.49a, derde lid, (a) 0,5 punt extra toegekend, indien ondernemingen meer dan 40 procent en ten hoogste 50 procent van de subsidiabele kosten maken of (b) 1 punt extra toegekend, indien ondernemingen meer dan 50 procent van de subsidiabele kosten maken. Dit betekent dus dat een project op het criterium 'kwaliteit van het samenwerkingsverband' maximaal 10,5 respectievelijk 11 punten kan krijgen. Hiervoor is gekozen om in de weging tot uitdrukking te laten komen dat een groot belang wordt gehecht aan grotere (financiële) betrokkenheid van ondernemingen.

Tip: financiering

We wijzen vaak subsidieaanvragen af omdat er onvoldoende onderbouwing is **hoe** het eigen aandeel in de kosten (de eigen bijdrage naast de subsidie) gefinancierd gaat worden. Een zinsnede als "uit eigen middelen" is niet concreet genoeg, want waar komen die vandaan? Begin tijdig met het rondkrijgen van uw financiering, beschrijf deze in het projectplan en stuur stukken ter onderbouwing mee.

4 Opbouw van het projectplan

Een van de bijlagen bij de subsidieaanvraag is het projectplan. Om uw subsidieaanvraag goed te kunnen beoordelen, dient u voor het projectplan het modelprojectplan en de daarin vermelde hoofdstukindeling te gebruiken. Ook bijlage 1 Projecttabel is integraal onderdeel van het projectplan. In het modelprojectplan is aangegeven welke aspecten u dient te behandelen.

In het modelprojectplan wordt verwezen naar twee andere bijlagen bij de aanvraag: bijlage 6: 'Beschrijving van kennis, ervaring en capaciteiten' en bijlage 7: 'Plan voor kennisverspreiding'. Dit zijn losse documenten, die echter samen met het projectplan input zijn voor de beoordeling op de vijf rangschikkingscriteria.

Een projectplan beschrijft het project, dat logisch is opgebouwd en bestaat uit het projectdoel, resultaten, activiteiten en de benodigde middelen (onder andere geld, capaciteit, tijd). Er is een duidelijke samenhang en afhankelijkheid tussen activiteiten, resultaten, projectdoelstelling en kennisgebieden binnen uw project. Deze samenhang en afhankelijkheid, met kansen en risico's is uitgewerkt in uw projectplan. Een projectplan is opgebouwd uit een samenhangende beschrijving van achtergrond, projectdoelstelling, resultaten en activiteiten, van projectorganisatie, deelnemers en belanghebbenden, van slaagkans en beheersing van risico's, van vernieuwing en kennisoverdracht en van financiering van (het eigen aandeel in) het project.

Het projectplan is daarnaast voorzien van een planning met mijlpalen en go/no go-momenten, die gerelateerd zijn aan de analyse van de risico's met betrekking tot het project.

- Een *mijlpaal* is een moment in uw projectplan, waarbij één of meerdere resultaten behaald zijn. Er wordt iets concreets opgeleverd op weg naar het eindresultaat.
- Een *go/no go-moment* is het moment waarop u belangrijke beslissingen neemt over vervolgstappen in uw projectplan. Vaak is dit ook het moment waarop u mogelijk moet kiezen voor wel of geen ander type vervolg dan oorspronkelijk benoemd in uw projectplan.

RVO wil op de hoogte zijn van deze mijlpalen en go/no go-momenten om de voortgang te kunnen volgen en om, eventueel – in overleg met de Adviescommissie MOOI, een oordeel te vellen over de passendheid van alternatieve vervolgen binnen het gehonoreerde projectplan.

Doorlooptijd

De activiteiten starten niet voor de indiening van de definitieve subsidieaanvraag en starten binnen 6 maanden na de subsidieverlening. De looptijd van het geheel van uit te voeren activiteiten is maximaal 4 jaar.

5 Subsidie en projectkosten

5.1 Beschikbaar subsidiebudget en maximale subsidie

Het beschikbare budget voor projecten die invulling geven aan de MMIP's in 2021 bedraagt:

MOOI-thema	Openstellingsperiode (sluitingstijd is 17.00 uur)	Beschikbaar budget	Max. subsidie per project
SIGOHE	06-07-2021 t/m 07-09-2021	€ 13.000.000	€ 4 miljoen

Uw voorstel moet een omvang hebben van minimaal 2 miljoen euro aan subsidiabele projectkosten. De subsidie per deelnemer is minimaal € 25.000: het aandeel in de totale subsidiabele projectkosten per deelnemer moet substantieel zijn. Het te verlenen subsidiebedrag moet, met toepassing van de subsidiepercentages (zie sectie 5.4) minimaal € 25.000 bedragen.

5.2 Waarvoor kunt u subsidie aanvragen?

- voor industrieel onderzoek en/of experimentele ontwikkeling ('reguliere' projectactiviteiten, inclusief pilot);
- voor overige projectactiviteiten die bijdragen aan de doelen van het project.

De activiteiten deelt u zo in, dat per activiteit één categorie van subsidiabele kosten van toepassing is: industrieel onderzoek (IO), experimentele ontwikkeling (EO) of overige projectactiviteiten. De onderliggende activiteiten vallen daarmee automatisch in hun geheel in die categorie van activiteiten.

Tip:

Er dient een relatie te zijn tussen het projectplan, de Projecttabel en de begroting. Daarom dient u in de begroting de kosten per resultaat (of onderdeel daarvan) te benoemen en onder de juiste categorie van activiteiten te plaatsen. Geeft u in de begroting de activiteitsnummers zoals opgenomen in de Projecttabel niet aan bij de kosten (of vult u gevraagde zaken zoals over de afschrijving van machines en apparatuur niet in), dan zijn deze kosten niet beoordeelbaar en daarmee niet subsidiabel. RVO zal er geen vragen over stellen. Omdat we vooraf al duidelijk om deze informatie gevraagd hebben, is een vraag na tendersluiting niet meer te kwalificeren als een toelichtende vraag en daarom vanwege de tendersystematiek niet toegestaan.

5.2.1 Industrieel onderzoek en experimentele ontwikkeling

Bij *industrieel onderzoek* doet u nieuwe kennis en vaardigheden op met het doel een nieuw product, proces of dienst te ontwikkelen, of om bestaande producten, processen of diensten aanmerkelijk te verbeteren. Het omvat de vervaardiging van onderdelen voor complexe systemen en kan ook de bouw omvatten van prototypes in een laboratoriumomgeving en/of in een omgeving met gesimuleerde interfaces voor bestaande systemen, alsmede pilotlijnen, wanneer dat nodig is voor het industriële onderzoek en met name voor de validering van generieke technologie.

Experimentele ontwikkeling staat dicht bij de markt: u verwerft, combineert, geeft vorm en gebruikt bestaande wetenschappelijke, technische, zakelijke en andere relevante kennis en vaardigheden met het doel om een nieuw of verbeterd product, proces of dienst te ontwikkelen. Dit kan ook activiteiten omvatten die gericht zijn op de conceptuele formulering, de planning en documentering van alternatieve producten, procedés of diensten.

Experimentele ontwikkeling kan ook de bouw van prototypes, demonstraties, pilotontwikkeling, testen en validatie omvatten van nieuwe of verbeterde producten, processen of diensten in omgevingen die representatief zijn voor het functioneren onder reële omstandigheden, met als hoofddoel verdere technische verbeteringen aan te brengen aan producten, processen of diensten die niet grotendeels al vast staan.

Routinematige of periodieke wijzigingen van bestaande producten, productielijnen, fabricageprocessen, diensten en andere courante activiteiten worden niet gezien als IO of EO, ook niet als deze wijzigingen verbeteringen zijn.

5.2.2 Kostensoorten

Kosten die bij industrieel onderzoek en experimentele ontwikkeling (inclusief pilots) in aanmerking komen, zijn:

- Loonkosten, waarbij de volgende methodieken worden geaccepteerd:
 1. Integrale kostensystematiek (kijk voor de voorwaarden op www.rvo.nl/subsidiespelregels)
 2. Loonkosten + 50% opslagsystematiek
 3. Vast uurtarief van € 60,00
- Kosten van aangeschafte machines en apparatuur;
- Kosten van verbruikte materialen en hulpmiddelen;
- Kosten van uitbesteding (kosten derden).

Een nadere toelichting op kostensoorten vindt u in [Bijlage 2: Loonkosten systematieken](#).

5.2.3 Industrieel onderzoek en experimentele ontwikkeling door onderzoeksorganisaties

Onderzoeksorganisaties kunnen subsidie aanvragen voor economische en niet-economische activiteiten. Hiervoor moeten ze een gescheiden boekhouding bijhouden. In de MOOI-regeling is het onderscheid relevant in verband met het maximaal toegestane subsidiepercentage en de voorwaarden over de omgang met intellectuele eigendomsrechten en overdracht daarvan aan ondernemingen. Economische activiteiten betreffen meestal contractresearch.

Aangenomen wordt dat normaal gesproken het uitvoeren van onafhankelijk O&O (onderzoek en ontwikkeling) door onderzoeksorganisaties, ook in samenwerkingsverband, geen economisch karakter heeft. In de begroting zet u wel de activiteiten onder de juiste categorie (IO of EO).

Indirect voordeel voorkomen: samenwerkingsovereenkomst

Indirect voordeel voor ondernemingen via de subsidie aan de onderzoeksorganisatie moet voorkomen worden. Daarom vragen we in het model projectplan hoe u omgaat met de intellectuele eigendomsrechten, overdracht daarvan aan ondernemingen en verspreiding van andere onderzoeksresultaten. Deze afspraken moet u vastleggen in een samenwerkingsovereenkomst vóór de startdatum van het project. Zie [paragraaf 5.6](#) voor meer uitleg hierover.

Als er bij controles, bijvoorbeeld door de Europese Commissie, toch sprake blijkt van indirect voordeel voor ondernemingen, zal de subsidie aan de onderzoeksorganisaties opgeteld worden bij de subsidie aan ondernemingen en geldt het maximaal toegestane subsidiepercentage voor ondernemingen. RVO gaat ervan uit dat onderzoeksorganisaties hier zorgvuldig mee omgaan.

5.2.3 Overige projectactiviteiten

Overige projectactiviteiten zijn activiteiten die bijdragen aan de doelstelling van een MOOI-project, maar geen fundamenteel onderzoek, industrieel onderzoek, experimentele ontwikkeling of een haalbaarheidsstudie zijn. In [bijlage 1](#) zijn voor het MOOI-thema SIGOHE enkele voorbeelden van overige projectactiviteiten omschreven: (administratief) projectmanagement en procesondersteuning, belanghebbenden (stakeholder)management en -participatie, activiteiten gericht op de toekomstige arbeidsmarkt, zoals het betrekken van onderwijsinstellingen en het opstarten van zogenaamde *learning communities*, kennisontwikkeling en -verspreiding, standaardisatie en normering, en onderzoek naar nieuwe verdienmodellen of samenwerkingsvormen.

Overige projectactiviteiten vallen uiteen in:

- overige economische projectactiviteiten;
- overige niet-economische projectactiviteiten.

Overige economische projectactiviteiten

Overige projectactiviteiten van ondernemingen worden altijd gekwalificeerd als economisch van aard. Overige projectactiviteiten van onderzoeksorganisaties kunnen ook kwalificeren als economisch van aard. Ondernemingen en onderzoeksorganisaties kunnen subsidie krijgen voor deze overige economische projectactiviteiten als zij een getekende de-minimisverklaring kunnen overleggen.

Op grond van de algemene de-minimisverordening is het mogelijk om aan ondernemingen steun te geven voor deze overige activiteiten tot een maximumbedrag van € 200.000 per zelfstandige onderneming over een periode van 3 opeenvolgende belastingjaren. Een onderzoeksorganisatie die economische activiteiten opvoert, moet daarnaast aangeven wat voor soort onderneming het is (klein, middelgroot of groot). Het formulier dat u moet invullen (en ondertekenen!) vindt u hier: [Standaardformulieren Kaderbesluit EZ-subsidie - Klantportaal-Site | mijn.rvo.nl](#).

Overige niet-economische projectactiviteiten

Als overige niet-economische activiteiten voor onderzoeksorganisaties komt alleen de brede verspreiding van onderzoeksresultaten op een niet-exclusieve en niet-discriminerende basis in aanmerking voor subsidie. Andere overige projectactiviteiten kwalificeren als economisch van aard. Gaat het om overige economische projectactiviteiten, dan moet een onderzoeksorganisatie een de-minimisverklaring verstrekken.

Tip:

Vul (ook als onderzoeksorganisatie) een de-minimisverklaring in, dan zit u altijd goed. Mochten activiteiten volgens RVO toch economisch van aard zijn en is deze verklaring er niet, dan gaan wij er vanuit dat u geen de-minimisruimte meer heeft. De activiteiten zijn dan niet subsidiabel, maar we verwachten wel dat u ze uitvoert conform plan. De rangschikking van uw voorstel is immers gebaseerd op het plan als geheel. Overleg met RVO als u twijfelt of vragen heeft.

5.3 Onvoorziene activiteiten

In uw aanvraag mag u, indien gewenst, tot een maximum van 10% van de opgevoerde kosten, een post opnemen voor onvoorziene activiteiten. Dit is een budget voor vraagstukken waar u gedurende de looptijd van het projectplan tegenaan loopt, die niet voorzien waren maar wel nodig zijn om uit te zoeken om de doelen en resultaten uit het projectplan te realiseren. Deze post is dus nadrukkelijk **niet** bedoeld om overschrijding van uren of andere kosten voor al voorziene activiteiten te compenseren.

Deze kosten dienen op de begroting van een of meerdere deelnemers geplaatst te worden. Ook zullen deze activiteiten moeten kunnen kwalificeren als IO, EO of een overige projectactiviteit. Wilt u hiervan gebruik maken, dan betekent dat dat u *voordat* u dit budget aanspreekt en start met de onvoorziene activiteiten, goedkeuring moet krijgen van RVO op de activiteiten die u wil gaan ondernemen. Deze moeten kunnen kwalificeren als IO, EO, of een overige projectactiviteit (met bijbehorende getekende de-minimisverklaring).

Hou er rekening mee, dat, als RVO opgevoerde kosten niet subsidiabel vindt, de eventueel opgevoerde post voor onvoorziene activiteiten ook naar beneden bijgesteld wordt.

5.4 Subsidiepercentages

De subsidiepercentages gelden voor zowel industrieel onderzoek (IO), experimentele ontwikkeling (EO) als overige projectactiviteiten en zijn afhankelijk van het type organisatie. Bovendien moet er sprake zijn van daadwerkelijke samenwerking:

- tussen ondernemingen waarvan er ten minste één een kleine of middelgrote onderneming is en geen van de ondernemingen meer dan 70% van de in aanmerking komende kosten voor haar rekening neemt, of
- tussen een onderneming en één of meer onderzoeksorganisaties, waarbij deze organisaties ten minste 10% van de in aanmerking komende kosten dragen en het recht hebben hun eigen onderzoeksresultaten te publiceren.

Wanneer het project geen aantoonbare daadwerkelijke samenwerking behelst worden de subsidiepercentages verlaagd met 15 procentpunten.

Type organisatie	Subsidiepercentage
Kleine onderneming	60%
Middelgrote onderneming	50%
Grote onderneming	40%
Onderzoeksorganisatie, voor zover deze betrekking hebben op niet-economische activiteiten en overige niet-economische projectactiviteiten.	80%
Geen daadwerkelijke samenwerking	-15%

Tabel 3: Subsidiepercentages en toeslagen

Minder subsidie aanvragen mag. Dat kan positief doorwerken in het beoordelingscriterium “kwaliteit van het project”.

5.5 Verdeling van de projectkosten

In het projectplan geeft u aan welke activiteiten uitgevoerd worden per resultaat, welke resultaten er bij welke mijlpaal bereikt zijn en in de begroting wat de bijbehorende totale kosten zijn per resultaat. Het is mogelijk om meerdere activiteiten/resultaten bij een bepaalde mijlpaal afgerond te hebben. Het is niet mogelijk om gedurende de uitvoering van activiteiten die tot een resultaat leiden meerdere mijlpalen te kiezen.

5.6 Overige aandachtspunten

Eigen bijdrage (financiering eigen aandeel in de projectkosten)

In alle projecten is er bij de beoordeling aandacht voor de bijdrage die u zelf moet betalen. Als u uw eigen financiële bijdrage niet op tijd kunt leveren, is de kans groot dat het project mislukt of pas veel later (meer dan een half jaar) van start kan gaan. Daarom wordt het project afgewezen als er onvoldoende vertrouwen is in de financiële haalbaarheid. In het projectplan wordt u gevraagd aan te geven *hoe* u de eigen bijdrage gaat financieren. Dit kan bijvoorbeeld onderbouwd worden met een verklaring van uw bank of investeerder, een (recent) jaarverslag en/of een businessplan. In verklaringen van uw bank of investeerder mag als voorwaarde staan dat RVO subsidie verstrekt. Zie voor meer informatie en spelregels: www.rvo.nl/subsidies-regelingen/subsidiespelregels/aanvraag-indienen/financiering-subsidieproject.

Bijdragen van provincies, gemeenten of andere overheden

Als een provincie, gemeente of andere overheid ook subsidie verleent aan het project, is er sprake van cumulatie van subsidies.

Onder de MOOI-regeling is ervoor gekozen om zoveel mogelijk gebruik te maken van de ruimte die het steunkader biedt. Dat betekent dat subsidies vanuit de SDE++, Horizon 2020, EU-REACT, NOW-regeling, provincies, gemeenten, waterschappen, gemeentes en openbare lichamen als bedoeld in de Wet gemeenschappelijke regelingen (WGR), niet bij voorbaat afgetrokken worden van de subsidie die vanuit deze regeling mogelijk is. Andere subsidies vanuit het Rijk brengen we wel in mindering op de subsidie die we vanuit de MOOI-regeling kunnen verstrekken (artikel 6 Kaderbesluit nationale EZ-subsidies).

Ook kan de provincie, gemeente of andere overheid zelf deelnemen aan een project (in-kind; uren). Het bestuursorgaan moet zelf verklaren bij in-kind deelname of ze dat doen vanuit hun wettelijke of hun niet-wettelijke taken (op het aanvraagformulier in eLoket). Als het gaat om **de wettelijke taken** van een provincie, gemeente of andere overheid, levert de bijdrage van een bestuursorgaan een voordeel op voor de andere projectdeelnemers dat met publiek geld bekostigd wordt. Als het een cash-bijdrage betreft, noemen we dat subsidie. De subsidie wordt opgeteld bij de subsidie die de cash ontvangende deelnemer aanvraagt. Als het een in-kind bijdrage betreft (uren) wordt dit voordeel naar rato van de projectkosten verdeeld over de andere projectdeelnemers.

Per deelnemer wordt vervolgens beoordeeld of de totale steun binnen de maximaal toegestane steunruimte uit het steunkader blijft. Het eventuele teveel wordt voor ondernemingen afgetrokken van de gevraagde subsidie.

Als het gaat om de **niet-wettelijke taken** kwalificeert het bestuursorgaan voor die activiteiten als een onderneming. De bijdrage hoeft niet verrekend te worden. De rijksoverheid, provincies, gemeentes en openbare lichamen op grond van de Wet gemeenschappelijke regelingen (WGR) kunnen zelf nooit subsidie ontvangen, waterschappen wel.

Neem contact op met RVO om te horen wat de bijdrage van een provincie, gemeente of andere overheid voor de subsidie aan uw project betekent: Klantcontact@rvo.nl of Tel: 088 042 42 42

Samenwerkingsovereenkomst

Als er een onderzoeksorganisatie deelneemt in het project, bent u verplicht een samenwerkingsovereenkomst op te stellen én op te sturen **vóór de startdatum van het project**. Hierin maakt u afspraken over de wijze waarop wordt omgegaan met de bijdrage in de kosten, het delen in de risico's en uitkomsten, de verspreiding van de resultaten en de toegang tot en de regels voor de toewijzing van intellectuele eigendomsrechten. Indirect voordeel aan ondernemingen via de subsidie aan de onderzoeksorganisatie moet namelijk voorkomen worden.

In de volgende gevallen is er geen sprake van indirect voordeel:

- de deelnemende ondernemingen dragen de volledige kosten van het project (onderzoeksorganisaties ontvangen geen subsidie);
- de onderzoeksorganisaties krijgen de intellectuele eigendomsrechten over de activiteiten die zij (gaan) uitvoeren;
- de onderzoeksorganisaties krijgen een marktconforme vergoeding voor de intellectuele eigendomsrechten die uit hun activiteiten ontstaan;
- de intellectuele eigendomsrechten worden volgens een passende afspiegeling van activiteiten, bijdragen en belangen verdeeld over de deelnemers.

Een project mag starten na indiening van de subsidieaanvraag bij RVO en moet uiterlijk binnen 6 maanden na de datum van verlening gestart zijn.

Aanleveren samenwerkingsovereenkomst

RVO zal de getekende samenwerkingsovereenkomst opvragen. Als de startdatum van het project vóór de dagtekening van de beschikking ligt, hebben wij de ondertekende overeenkomst al tijdens de behandelperiode nodig. Houd daar rekening mee bij de planning van uw project!

- We vragen de getekende samenwerkingsovereenkomst op via uw aanvraag in eLoket als de startdatum van het project gelijk is aan de indieningsdatum. Indien de getekende samenwerkingsovereenkomst ontbreekt, wordt uw aanvraag afgewezen, omdat u niet voldoet aan de verplichtingen van de subsidieregeling.
- Is de startdatum later, maar nog wel voor de dagtekening van de beschikking, dan vragen we die op gedurende de beoordelingstermijn. Indien de getekende samenwerkingsovereenkomst niet tijdig aangeleverd is, wordt uw aanvraag afgewezen, omdat u niet voldoet aan de verplichtingen van de subsidieregeling.

Als de startdatum na de datum van verlening van de subsidie ligt, zal er in de beheerfase naar de overeenkomst gevraagd worden. Blijkt die er na de startdatum niet te zijn, dan zal RVO de betaling van de voorschotten opschorten. Als binnen drie maanden daarna er nog steeds geen getekende overeenkomst overlegd is, is RVO genooddacht het project stop te zetten en de subsidie vast te gaan stellen. Daarbij kunnen verleende voorschotten teruggevorderd worden. Voor overige samenwerkingen is het ook verstandig een overeenkomst af te sluiten. Een voorbeeld overeenkomst vindt u hier: [Subsidiespelregels ministerie van Economische Zaken en Klimaat | RVO.nl | Rijksdienst](#).

PPS-projecttoeslag

Als u voor het project ook PPS-projecttoeslag wilt aanvragen, dan dient u dat bij het vorm geven van het project en de financiering ervan direct mee te nemen. De toeslag mag namelijk geen bestaande financiering vervangen, en moet in het project dat de toeslag gegenereerd heeft, worden ingezet. Daarbij geldt dat de PPS-projecttoeslag mogelijk in mindering gebracht moet worden op de MOOI-subsidie als u die maximaal aanvraagt.

Zou u na verlening van het MOOI-project nog PPS-projecttoeslag willen aanvragen, dan betekent dat dat u het MOOI-project moet wijzigen (uitbreiden). Daarvoor moet u een wijzigingsverzoek indienen bij de MOOI. Het gewijzigde project moet nog steeds aan de MOOI-voorwaarden voldoen, zoals het maximale aandeel van 65% dat onderzoeksorganisaties mogen hebben in de projectkosten. Omdat het om een tender gaat waarin de voorstellen beoordeeld zijn door de Adviescommissie MOOI is een projectwijziging direct na verlening niet wenselijk. Meer informatie vindt u op <https://rvo.nl/tki>.

6 De aanvraagprocedure

Dit hoofdstuk beschrijft de vier fases van het gehele aanvraagproces en de vijf stappen van het indienen en de beoordeling van de uitgewerkte voorstellen (de definitieve subsidieaanvraag). In figuur 1 worden deze fases schematisch weergegeven.

6.1 De vier fases van het gehele aanvraagproces

1. Vooraanmelding

Als u als consortium interesse hebt om mee te doen, kunt u zich aanmelden via het eLoket van de RVO voor 4 mei 2021 17.00 uur.

In deze fase geeft u beknopt aan hoe u aan de doelstelling van de MOOI-SIGOHE gaat bijdragen, welke resultaten u daarbij wilt bereiken, wie de uitvoerende partijen zijn, wat de verwachte kosten zijn en hoeveel subsidie u nodig denkt te hebben. Zie hiervoor het format op de website van RVO (<https://mijn.rvo.nl/tse-missiegedreven-onderzoek-ontwikkelingen-innovatie-mooi>).

2. Beoordeling vooraanmeldingen

De vooraanmeldingen (pré-voorstellen) worden na de sluiting van de indieningstermijn beoordeeld aan de hand van de criteria opgenomen in [hoofdstuk 3](#). De Adviescommissie MOOI geeft daarover advies. De commissie kan verbeter- of aandachtspunten geven voor uw consortium en voor de verdere uitwerking van de vooraanmelding tot een subsidieaanvraag. De commissie kan hierbij ook wijzen op mogelijkheden voor samenwerking met andere consortia die een vooraanmelding gedaan hebben.

Indien u daarvoor toestemming verleent, sturen wij uw vooraanmelding en het opgestelde advies door naar het betreffende TKI. Op basis van die informatie kan het TKI u daarna (uiteraard alleen als u dat wenst) helpen bij het vinden van aanvullende partners en expertise (matchmaking). Het wel of niet verlenen van deze toestemming heeft geen invloed op de beoordeling van uw vooraanmelding en van de uiteindelijke subsidieaanvraag.

Tip:

Naarmate u in de vooraanmelding beter beschrijft wat uw consortium voor ogen heeft, is de Adviescommissie MOOI beter in staat om u een meer gedetailleerd advies te geven. U krijgt beter inzicht in de kansrijkheid van uw voorstel en weet beter waar u bij het verder ontwikkelen van uw voorstel op moet letten.

3. Indienen definitieve subsidieaanvragen

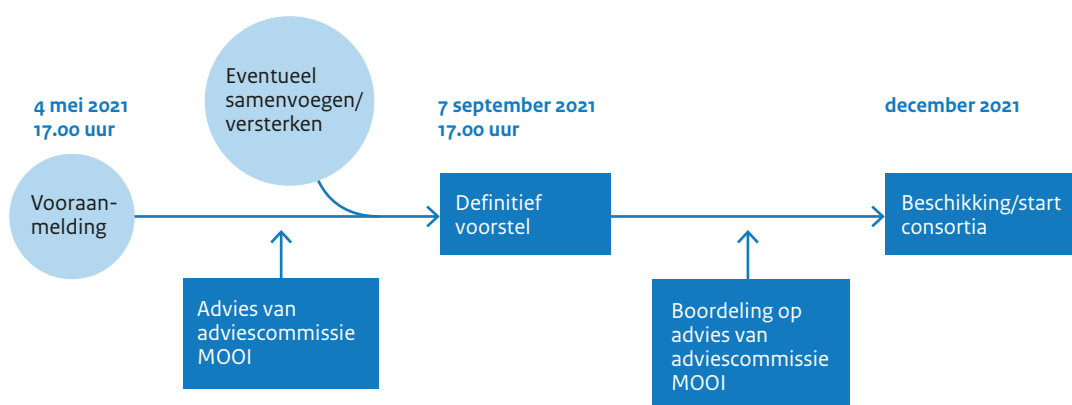
Indien uw vooraanmelding tijdig is ingediend en de onder punt 1 opgenomen informatie bevat, kunt u die aanmelding mede op basis van het advies van de Adviescommissie MOOI uitwerken tot een definitieve subsidieaanvraag die via het eLoket van de RVO uiterlijk 7 september 2021 om 17.00 uur moet zijn ingediend. Een vooraanmelding mag tot ten hoogste één definitieve subsidieaanvraag leiden. De subsidieaanvraag (uitgewerkte vooraanmelding) bevat in ieder geval een projectplan en een begroting. Zie hiervoor de formats op de website van RVO (<https://mijn.rvo.nl/tse-missiegedreven-onderzoek-ontwikkeling-en-innovatie-mooi>).

Tip:

Bekijk op de website van RVO regelmatig de FAQ's over de MOOI-regeling. Vragen van partijen worden veralgemeniseerd en geanonimiseerd daar weergegeven met de door ons gegeven antwoorden.

4. Beoordeling definitieve subsidieaanvragen

De subsidieaanvragen worden na de sluitingsdatum aan de hand van de eisen, opgenomen in [hoofdstuk 3](#), beoordeeld en gerangschikt op de rangschikkingscriteria. Over de rangschikking geeft de Adviescommissie MOOI een advies aan RVO. Het is daarnaast mogelijk dat RVO om uitleg of toelichting van het definitieve voorstel vraagt (bijvoorbeeld via vragen per e-mail of via het houden van pitches). RVO is echter niet verplicht om dit te doen. Het subsidiebudget wordt verdeeld op volgorde van rangschikking van de aanvragen. De subsidieaanvragen worden naar verwachting in december 2021 beschikt.

Figuur 1: Schematisch overzicht proces en planning

6.2 Indienen en beoordeling uitgewerkte voorstellen

Stap 1 – Dien uw subsidieaanvraag op tijd in

U kunt een subsidieaanvraag indienen tijdens de openstellingstermijn. U dient uw subsidieaanvraag in via het eLoket: www.rvo.nl/eloket. Om in te kunnen dienen heeft u een eHerkenningmiddel nodig. U heeft minimaal betrouwbaarheidsniveau 3 nodig, anders krijgt u geen toegang tot de MOOI-regeling in eLoket! Vraag dit tijdig aan, want dit kost minimaal een week. De vooraanmelding kunt u nog wel met betrouwbaarheidsniveau 1 doen. Zie voor meer informatie: [Inloggen en machtigen - Klantportaal-Site | mijn.rvo.nl](#)

De openstellingstermijn **sluit** op 7 september 2021. Zorg dat uw aanvraag uiterlijk voor 17.00 uur op de sluitingsdatum binnen is bij RVO. Als uw aanvraag te laat binnenkomt of na sluiting niet compleet is, wordt deze afgewezen.

Stap 2 – Is uw aanvraag volledig?

Als uw aanvraag binnenkomt, controleren wij of alle benodigde stukken aangeleverd zijn (zie [hoofdstuk 7](#)). U krijgt na de sluiting van de regeling **geén** mogelijkheid meer om ontbrekende gegevens aan te vullen. Reden is dat de herstel-mogelijkheid niet strookt met het gelijkheidsprincipe van een tender. Ook in geval van Europese subsidieaanvragen en bij aanbestedingen is er geen herstel-mogelijkheid. Als uw aanvraag compleet is, nemen we uw aanvraag in behandeling. RVO stuurt alle correspondentie die op uw subsidieaanvraag volgt naar de penvoerder of, indien u dat heeft aangegeven, naar een intermediair.

Stap 3 – Toetsing aan de vereisten

Vervolgens toetsen wij of uw subsidieaanvraag voldoet aan de formele vereisten van de regeling. Is dit het geval, dan komt uw aanvraag in aanmerking voor beoordeling. Is dit niet het geval, dan wordt uw aanvraag afgewezen.

Stap 4 – Beoordeling van de aanvraag met eventueel pitches

De aanvragen worden door de Adviescommissie MOOI beoordeeld aan de hand van de rangschikkingscriteria. Alle projecten krijgen een score. Het is daarnaast mogelijk dat om uitleg of toelichting van het definitieve voorstel wordt gevraagd (bijvoorbeeld per e-mail of via het houden van *pitches*). Aanvragen die onvoldoende scores, worden afgewezen. Vervolgens kennen we subsidie toe aan de subsidieaanvragen in volgorde van de hoogste tot de laagste totaalscore, totdat het budget uitgeput is. Aanvragen waarvoor geen of onvoldoende budget aanwezig is worden niet gehonoreerd. Het komt regelmatig voor dat we begrotingen bijstellen. Ingrijpende correcties bespreken we met u, voordat we de beschikking versturen.

Stap 5 – Uitsluitel over toekenning of afwijzing

De behandeling van uw subsidieaanvraag neemt na de tendersluiting maximaal dertien weken in beslag. Binnen deze termijn laten we u weten of uw aanvraag is toegekend of afgewezen. De beslissingen op de subsidieaanvragen en daarmee de eerste voorschotbetalingen worden naar verwachting in december 2021 verstrekt.

7 Onderdelen van de subsidieaanvraag

Een subsidieaanvraag bestaat uit de volgende onderdelen:

- Het aanvraagformulier
- Bijlage 1: Aanmelding en machtiging deelnemer samenwerkingsverband (voor deelnemers in een samenwerkingsverband)
- Bijlage 2: Advies van de Adviescommissie MOOI op de vooraanmelding
- Bijlage 3: Projectplan
- Bijlage 4: Begroting
- Bijlage 5: Financieringsplan (onderdeel van het model projectplan en de model begroting) zit in bijlage 4
- Bijlage 6: Beschrijving van kennis, ervaring en capaciteiten
- Bijlage 7: Plan voor de kennisverspreiding
- Bijlage 8: MKB-toets (indien van toepassing) verplicht indien opslag % wordt gevraagd
- Bijlage 9: De-minimisverklaring(en) (indien van toepassing) verplicht indien subsidie wordt gevraagd onder overige projectactiviteiten
- Bijlage 10: Getekende samenwerkingsovereenkomst, verplicht indien startdatum gelijk is aan de indieningsdatum
- Bijlage 11: Verklaring in kind bijdrage verplicht indien een deelnemer in kind bijdraagt en dit meetelt in de totale subsidiabele projectkosten
- Bijlage 12: Overige bijlage(n)

Tip:

Als er veel deelnemers zijn in een samenwerkingsverband en u heeft van één (kleine) deelnemer het machtigingsformulier niet op tijd ontvangen, dan kunt u de betreffende deelnemer beter verwijderen. Let ook op de doorwerking daarvan in de ondergrens van minimaal € 2 miljoen aan subsidiabele kosten en het maximaal toegestane percentage subsidiabele kosten door onderzoeksorganisaties. Bij een ontbrekend deelnemersformulier wordt namelijk de gehele subsidieaanvraag afgewezen.

U dient uw aanvraag in via [eLoket](#) en voegt de gevraagde bijlagen toe. De formats daarvoor vindt u op <https://mijn.rvo.nl/tse-missiegedreven-onderzoek-ontwikkeling-en-innovatie-mooi>. Uw aanvraag is compleet als alle onderdelen door RVO ontvangen zijn.

Het aanvraagformulier

Uzelf of een intermediair vult in [eLoket](#) het aanvraagformulier in en ondertekent dit met een digitale handtekening (eHerkenning). Indien een intermediair de aanvraag voor u indient, moet u de machtiging van de intermediair apart als bijlage bijvoegen.

Bijlage 1: Deelnemersformulier (aanmelding en machtiging)

Als er sprake is van een samenwerkingsverband, stuurt u van elke deelnemer een machtigingsformulier mee. Iedere deelnemer ondertekent dit formulier en machtigt hiermee de penvoerder (dus niet de intermediair) voor de subsidieaanvraag en verdere correspondentie hierover. Zorg dat de naam van de penvoerder overeenkomt met de naam die de penvoerder zelf op zijn aanvraagformulier invult en zoals deze is geregistreerd bij de Kamer van Koophandel.

Bijlage 2: Advies van de Adviescommissie MOOI

Een vooraanmelding is verplicht. U dient daarom volgens de regeling het advies dat u ontvangen heeft mee te sturen bij de aanvraag. RVO vraagt u daarom om het nummer van de vooraanmelding in te vullen in het aanvraagformulier. Een subsidieaanvraag op basis van een vooraanmelding waarop geen advies gegeven is door de Adviescommissie MOOI, bijvoorbeeld omdat die niet beoordeelbaar was door het ontbreken van de vereiste informatie, wordt afgewezen. Een vooraanmelding mag leiden tot ten hoogste één uitgewerkte aanvraag.

Bijlage 3: Projectplan

Uw subsidieaanvraag beoordelen we inhoudelijk op basis van het projectplan. Hierin moeten de mijlpalen en go/no go-momenten van het MOOI-project staan, inclusief meetbare indicatoren. Zijn die er niet, dan wordt de aanvraag afgewezen. Een model projectplan is beschikbaar op [TSE Missiegedreven Onderzoek Ontwikkeling en Innovatie MOOI - Klantportaal-Site | mijn.rvo.nl](#)

Bijlage 4: Begroting

Een begroting op basis van resultaten is verplicht. Op <https://mijn.rvo.nl/tse-missiegedreven-onderzoek-ontwikkeling-en-innovatie-mooi> is een begrotingsmodel beschikbaar. Vul de relevante werkbladen in de begroting in.

Bijlage 5: Financieringsplan *(onderdeel van het model projectplan en de model begroting)*

In alle subsidieaanvragen is er bij de beoordeling aandacht voor de bijdrage die u zelf moet betalen. Als u uw eigen financiële bijdrage niet op tijd kunt leveren, is de kans groot dat de uitvoering van het project mislukt of dat het project pas veel later (meer dan een half jaar) van start kan gaan. Daarom wordt de subsidieaanvraag afgewezen als er onvoldoende vertrouwen is in de financiële haalbaarheid.

We wijzen vaak subsidieaanvragen af omdat er onvoldoende onderbouwing is hoe het eigen aandeel in de kosten (de eigen bijdrage naast de subsidie) gefinancierd gaat worden. Een zinsnede als "uit eigen middelen" is niet concreet genoeg, want waar komen die vandaan?

In het projectplan wordt u gevraagd aan te geven hoe u de eigen bijdrage gaat financieren. Dit kan bijvoorbeeld onderbouwd worden met een verklaring van uw bank of investeerder, een (recent) jaarverslag en/of een businessplan. In de model begroting vult u op het tabblad financiering de samenvattende tabel over de financiering in. Zie voor meer informatie en spelregels: www.rvo.nl/subsidies-regelingen/subsidiespelregels/aanvraag-indienen/financiering-subsidieproject.

Bijlage 6: Beschrijving van kennis, ervaring en capaciteiten

U dient een beknopte beschrijving te geven van de kennis, ervaring en capaciteiten van de personen die activiteiten gaan uitvoeren voor het project en relevant zijn om de kwaliteit van het samenwerkingsverband te beoordelen.

Bijlage 7: Plan voor de kennisverspreiding

Kennisverspreiding gedurende het project is belangrijk. Daarom moet u een plan opstellen over de wijze waarop de kennisverspreiding plaatsvindt. Dit wordt meegewogen in de rangschikking bij de beoordeling van de slaagkans van de innovatie in de Nederlandse markt en maatschappij.

Bijlage 8: Mkb-toets *(indien van toepassing)*

Om te toetsen of uw bedrijf een mkb-onderneming is, kunt u gebruik maken van de online mkb-toets op de website van de Europese Commissie. Zie <https://www.rvo.nl/subsidies-regelingen/subsidiespelregels/aanvraag-indienen/mkb-toets>.

Bijlage 9: De-minimisverklaring(en)

Voeg per onderneming die overige activiteiten opvoert in zijn begroting een getekende de-minimisverklaring toe. Het formulier vindt u hier: [Standaardformulieren Kaderbesluit EZ-subsidie - Klantportaal-Site | mijn.rvo.nl](#). Meer uitleg vindt u in sectie 5.2.4.

Bijlage 10: Samenwerkingsovereenkomst

Voor projectplannen waaraan onderzoeksorganisaties deelnemen, is het verplicht een samenwerkingsovereenkomst op te stellen. Deze moet **voor aanvang van de activiteiten** getekend zijn. Zie voor verdere informatie 5.6.3.

Bijlage 11: Verklaring in-kind bijdrage

Een partij, die in-kind bijdraagt aan het project en geen subsidie aanvraagt, maar van wie de kosten wel worden opgevoerd bij de totale subsidiabele projectkosten, dient een verklaring op stellen met daarin het bedrag dat aan kosten gemaakt zal worden gedurende de looptijd van het project. Deze verklaring dient op briefpapier van betreffende partij opgesteld te worden en is ondertekend door een gemandateerde van deze partij. Hierin moet minimaal opgenomen worden: het bedrag van de in-kind bijdrage, een toelichting op de activiteiten en een toelichting op waarom men deelneemt aan het project zonder subsidie aan te vragen.

De verklaring dient met de aanvraag meegestuurd te worden. Het ontbreken van deze verklaring bij de aanvraag betekent dat de aanvraag onvolledig is en daarom afgewezen zal worden.

Gedurende de looptijd van het project dient deze partij een correcte en overzichtelijke administratie bij te houden, waarin de uren en gemaakte en betaalde kosten per resultaat inzichtelijk zijn. Bij het verzoek tot vaststelling van het project stuurt deze partij een verantwoording mee over de resultaten en kosten.

Bijlage 12: Overige bijlagen

Wij raden u aan om stukken die belangrijk zijn voor het project mee te sturen, zoals:

- rapporten ter onderbouwing van de technische of economische claims die u in het projectplan doet;
- offertes;
- toezeggingen van de bank of investeerder(s);
- uitbestedingsovereenkomst(en).

8 Als uw project subsidie krijgt toegekend

Als uw project voor subsidie in aanmerking komt, ontvangt u hiervan schriftelijk bericht in de vorm van een beschikking. Hierin staat hoeveel subsidie u krijgt, welke voorwaarden er mogelijk nog gelden en aan welke bepalingen u moet voldoen. Zolang de maatregelen rond Covid-19 van kracht zijn, verloopt alle correspondentie per e-mail.

Voorschotten en mijlpalen

Het subsidiebedrag krijgt u in delen uitgekeerd. Aanvragers en deelnemers krijgen automatisch (indien er geen aanvullende voorwaarden worden gesteld) een eerste voorschot binnen twee weken na verlening en na aanvang van de activiteiten. Het voorschot wordt uitbetaald aan de betreffende deelnemer.

U krijgt in totaal 90 procent van het subsidiebedrag als voorschot, lineair verdeeld over de gehele projectperiode. De voorschotten worden binnen twee weken na de start van een nieuw kwartaal automatisch uitbetaald. De laatste 10 procent van het subsidiebedrag wordt na afsluiting en afhankelijk van eventuele verrekeningen of inhoudingen, bij de vaststelling van het project uitbetaald.

Wanneer de uitvoering van het project vertraging oploopt, heeft u de plicht dit te melden en toestemming te vragen via een wijzigingsverzoek zodat ook de bevoorschotting aangepast kan worden. Indien u langere tijd onterecht voorschotten ontvangt, kan RVO deze voorschotten terugvorderen en u een boete opleggen.

Wat betekent het krijgen van subsidie?

- Dat er ook verplichtingen worden opgelegd aan een subsidieontvanger op het gebied van bijvoorbeeld rapportage, administratie, betreffende eventuele wijzigingen van uw project of begroting. Deze verplichtingen worden opgenomen in de subsidiebeschikking.
- Dat er tijdens de looptijd ook minimaal één keer een inhoudelijk evaluatiemoment gepland wordt waarin het consortium de voortgang bespreekt met RVO en eventueel de Adviescommissie MOOI.

Verplichtingen

Houd er rekening mee dat u aan een aantal verplichtingen moet voldoen wanneer uw project subsidie krijgt.

De belangrijkste zijn:

- U houdt een correcte en overzichtelijke administratie bij, waarin de uren en gemaakte en betaalde kosten per resultaat inzichtelijk zijn;
- U voert de activiteiten uit volgens het projectplan en de bepalingen in de beschikking;
- Voor eventuele wijzigingen in de uitvoering van het projectplan vraagt u vooraf schriftelijk toestemming aan RVO;
- U rapporteert zowel inhoudelijk als financieel op verschillende, nog nader te bepalen momenten tijdens de looptijd van het project;
- U maakt jaarlijks een openbare voortgangsrapportage over het verloop van het project en de resultaten, naast de vertrouwelijke voor RVO.
- Aan het eind van het project stuurt u ons binnen dertien weken een verzoek om de subsidie vast te stellen en een (openbaar) eindverslag. Voor deelnemers die € 125.000 of meer subsidie krijgen, verstrekt u ook een controleverklaring.

Publicatie-eis

U bent verplicht om bij iedere publicatie (in de context van het gesubsidieerde project) door of met medewerking van de deelnemers in het project of diens medewerkers te voorzien van de vermelding dat het project wordt uitgevoerd met subsidie van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat.

Wat gebeurt er als uw aanvraag wordt afgewezen?

Als uw subsidieaanvraag wordt afgewezen, ontvangt u hiervan ook schriftelijk bericht in de vorm van een beschikking. U kunt telefonisch een nadere toelichting krijgen. Afhankelijk van de reden voor afwijzing, bekijken wij samen met u of er andere financiële ondersteuningsmogelijkheden zijn bij RVO. Mocht u het niet eens zijn met de beschikking, dan kunt u binnen 6 weken na dagtekening van de beschikking bezwaar aantekenen. Houd er rekening mee dat al gemaakte kosten bij een tweede indiening niet voor ondersteuning in aanmerking komen!

9 Topconsortia voor Kennis en Innovatie en RVO

Het bedrijvenbeleid van het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat is geconcentreerd rondom de TKI's: Topconsortia voor Kennis en Innovatie. Hierin werken bedrijven, onderzoeksorganisaties en de overheid samen aan energie-innovatie. De TKI's zijn geen onderdeel van de overheid. De Topsector Energie en de Topconsortia Kennis en Innovatie vormen vooral 'organiserend vermogen'. De kerntaken zijn:

- programmeren (in samenwerking met kennisinstellingen, bedrijven en overheden);
- opstellen van de MMIP's;
- leveren van input voor de inhoudelijke bijlages van de subsidieregeling;
- het bouwen van Publiek Private Samenwerkingen (PPS);
- adviseren over projectideeën, consortiavorming, netwerkvorming in de sector;
- kennisverspreiding over de resultaten van het MMIP als geheel (in samenwerking met RVO).

Samenwerkingsovereenkomst met een TKI

Om hun programmerende rol goed te kunnen vervullen, maken de TKI's graag samenwerkingsafspraken met de projecten die subsidie krijgen. RVO steunt dit, maar verplicht dit niet. Het wel of niet sluiten van een dergelijke overeenkomst heeft ook *geen* invloed op de beoordeling van uw subsidieaanvraag.

Binnen de Topsector Energie werken vijf TKI's:

- **Biobased Economy** - Biobased innovatie betreft de gehele biomassa-waardeketen, van veld tot eindproduct. Verwerking van biomassa tot nuttig gebruik voor Chemie en Energie staat centraal. Ook kunstmatige fotosynthese maakt deel uit van het programma.
- **Energie en industrie** - Verduurzaming van de procesindustrie door een focus op circulaire economie, elektrificatie, efficiency en het terugdringen van emissies.
- **Nieuw Gas** - Innovaties op het gebied van groen gas, CO₂-opslag en hergebruik en versterking van de kennis van de (diepe) ondergrond. Groen gas kent een diversiteit aan opties: biomassavergisting en -vergassing, duurzame waterstofproductie en bioLNG zijn daar voorbeelden van.
- **Urban Energy** - Verduurzaming van de energiesystemen in de gebouwde omgeving. Dat omvat zowel opwek van duurzame energie (zonPV) en gebouwisolatie als duurzame warmtesystemen. Energieopslag en het intelligent managen van het lokale energiesysteem zijn daarbij essentieel.
- **Wind op zee** - Innovaties die zich richten op het veilig en betaalbaar opschalen van wind op zee (kostenreductie en optimalisatie), integratie in het energiesysteem en integratie in de omgeving. Denk hierbij aan thema's als onderhoud, robotisering, optimaal ontwerp van een wind park, fundaties, installatietechnieken, opslag, multi-use, ecologie en nog veel meer

Meer informatie over de TKI's vindt u op www.topsectorenergie.nl.

RVO als subsidieverstrekker

RVO heeft bij de subsidieverlening en -verantwoording een zelfstandige rol als bestuursorgaan:

- RVO voert de MOOI-regeling uit en verstrekt namens de minister de MOOI-subsidies.
- Communicatie over de regeling (informatie over de voorwaarden en inhoud van de regeling).
- Adviseren over projectideeën.
- Ontvangen van vooraanmeldingen, Adviescommissie MOOI ondersteunen bij opstellen van advies over de vooraanmeldingen.
- Ontvangen van de definitieve voorstellen. Beoordelen op voorwaarden. Beoordelen en rangschikking van de aanvragen, beschikkingen opstellen (positieve en negatieve).
- Beheer van lopende projecten, beoordelen milestones, voortgang, wijzigingsverzoeken, eindrapporten en vaststellingen.
- Projectbezoeken (eventueel samen met de TKI's, maar alleen als de projectuitvoerders daar toestemming voor geven).
- Kennisverspreiding en publicaties van de resultaten van de projecten in samenwerking met TKI's.
- Leveren van (monitor)informatie over de aanvragen, lopende projecten en resultaten. Dit betreft meta-analyses die input zijn voor de programmering van de TKI's en de beleidsvorming door het ministerie, bijvoorbeeld welke delen van een MMIP worden opgepakt en welke nog niet. Vertrouwelijke informatie over projecten zal RVO niet verstrekken.

Bijlage 1: MOOI-thema SIGOHE

Missie A en C: Systeemoplossingen inpassing grootschalige opwekking hernieuwbare elektriciteit (MOOI-SIGOHE)

Aanleiding

In het Klimaatakkoord is de visie geformuleerd voor een CO₂-emissieloos elektriciteitssysteem in Nederland in 2050, met als concreet tussendoel een reductie van 20,2 Mt CO₂-emissie t.o.v. 1990 in 2030. Bij het halen van deze doelstelling is een belangrijke rol weggelegd voor hernieuwbare elektriciteitsopwekking op zowel land als zee. De maatschappelijke opgave van het Klimaatakkoord stelt in alle sectoren hoge eisen aan het innovatievermogen van economie en samenleving. Dit vraagt om een innovatiebeleid dat uitgaat van integrale oplossingen in plaats van individuele product- of componentinnovaties. Dit vraagt ook om nieuwe multidisciplinaire samenwerkingsvormen waarin verschillende partijen uit de waardeketen met elkaar samenwerken en waarin vernieuwers en uitdagers, zoals mkb'ers, startups en scale-ups, een nadrukkelijke rol krijgen. Deze uitdagingen zijn ook potentiële aanjagers voor ons toekomstig verdienvermogen.

Het integreren van grootschalige zonnestroomsystemen en windparken in het elektriciteitssysteem is een uitdaging die essentieel is om de groei van hernieuwbare elektriciteitsproductie voort te zetten. Deze uitdaging vraagt om meer investeringen in de infrastructuur. Deels zullen deze investeringen nodig zijn om het bestaande energiesysteem op grote schaal aan te passen en uit te breiden. Daarnaast is het van belang dat het bestaande en nieuwe energiesysteem efficiënter (slimmer) benut gaat worden. De weersafhankelijke variabiliteit van zonne- en windenergie vraagt om een energiesysteem dat om kan gaan met de fluctuerende energieproductie, zowel op korte termijn (uur, dag, week) als langere termijn (seizoenen). Daarvoor is flexibel inzetbare capaciteit nodig bij zowel producenten als consumenten om de balans van vraag en aanbod te allen tijde te garanderen, en zodoende een hoge leveringszekerheid te behouden. Naast flexibel inzetbare capaciteit, kan het energiesysteem ook efficiënter (slimmer) benut worden door bijvoorbeeld lokale hernieuwbare opwek ook in grotere mate lokaal te gebruiken, en zodoende het transport van energie te minimaliseren en het energiesysteem te ontlasten.

Deze subsidiemodule ondersteunt bedrijven en kennisinstellingen die samen willen investeren in meerjarig missiegedreven onderzoek en ontwikkeling. Deze bijlage richt zich specifiek op de programmatische afbakening van de missiegedreven onderzoek- en ontwikkelingsprojecten voor systeemoplossingen voor de inpassing van grootschalige opwekking van hernieuwbare elektriciteit (SIGOHE).

Doelstelling

De doelstelling van deze subsidiemodule is het ontwikkelen van systeemoplossingen die de inpasbaarheid en flexibiliteit in het energiesysteem vergroten van elektriciteitsopwekking van grootschalige zonnestroomsystemen en windparken voor verschillende toepassingsgebieden in Nederland. De innovaties dienen uiterlijk in 2030 tegen zo laag mogelijke maatschappelijke kosten hun eerste toepassing te hebben en, waar relevant, zoveel mogelijk bij te dragen aan een zo optimaal mogelijke integratie in de omgeving.

- Het concept 'systeemoplossingen' duidt er op dat ontwikkelingen voor verschillende schakels, van opwek tot en met gebruik, in het energiesysteem in onderlinge samenhang opgepakt dienen te worden. De activiteiten binnen een voorstel dienen een samenhangend geheel te vormen en tot een gezamenlijk resultaat leiden.
- 'het vergroten van de inpasbaarheid en flexibiliteit in het energiesysteem' betreft zowel het verbeteren van transport/aansluitproblematiek van elektriciteitsopwekking en het vergroten van flexibiliteit aan de opwekkant (bijv. opslag en conversie) en de gebruikskant (bijv. afstemmen van energievraag en -aanbod tussen sectoren). Dit is nodig voor een toekomstgericht stabiel, betrouwbaar en veilig energiesysteem.
- Oplossingen dienen erop gericht te zijn om uiteindelijk toepasbaar te zijn voor 'grootschalige' zonnestroomsystemen en windparken van (gecombineerd) meer dan 1 MW aan vermogen met het potentieel van opschaling van de oplossing naar een marktomvang van >1 GW.
- Onder 'toepassingsgebieden in Nederland' voor opwek van elektriciteit wordt verstaan: zon op grote daken, zon in landschap, zon op water, zon op infra wind op zowel land en zee. Bij toepassingsgebieden voor gebruik van energie in Nederland moet voornamelijk gedacht worden aan industrie of andere grote energiegebruikers.

- ‘zo laag mogelijke maatschappelijke kosten’ richt zich op kostenreductie in de brede zin. Het betreft dus niet alleen de bedrijfseconomische kosten en opbrengsten van de energieopwekking zelf, maar ook de effecten in positieve of negatieve zin op de systeemkosten van het energiesysteem (zoals de kosten voor het net op zee of systeemdiensten) en de ruimtelijke effecten (waaronder ecologie en effecten op andere medegebruikers).
- Onder het begrip ‘eerste toepassing’ wordt verstaan het demonstreren van de oplossing in een operationele commerciële omgeving. Hierbij gaat het nog niet om grootschalige uitrol van de innovatie maar om bijvoorbeeld het implementeren van de innovatie binnen een gedeelte van een wind- of zonnestroompark, industriegebied of andere relevante omgeving.
- Onder het begrip ‘optimale integratie in de omgeving’ wordt verstaan het ruimtelijk mogelijk maken van de systeemoplossingen voor de inpassingen van grootschalige opwek op een dusdanige wijze dat voor deze aanpassing een breed draagvlak in de maatschappij is. Hierbij gaat het ook om het integreren van technische- en niet technische aspecten. Deze zaken worden onder andere meegenomen in de beoordeling van het rangschikkingscriterium ‘Slaagkans in de Nederlandse markt en maatschappij’.

Een voorstel kan alleen voldoende scoren op het rangschikkingscriterium ‘Bijdrage aan de doelstelling’ als de oplossing de schakel ‘grootschalige opwekking van hernieuwbare elektriciteit’ plus minimaal één van de drie andere schakels in het energiesysteem omvat. De drie schakels in het energiesysteem naast ‘grootschalige opwekking van hernieuwbare elektriciteit’ zijn: 1) transport/distributie, 2) opslag/conversie en 3) gebruik. Daarnaast dient een voorstel aandacht te besteden aan de gevolgen van de oplossing(en) op de overige schakels die niet direct omvat worden. Het is van belang dat oplossingen zorg dragen voor de betrouwbaarheid, leveringszekerheid en veiligheid van het energiesysteem, zodat deze (minimaal) gehandhaafd blijven op het huidige niveau. De activiteiten binnen een voorstel dienen gericht te zijn om tijdens de looptijd al (de eerste generaties van) producten, processen of diensten op te leveren.

Reikwijdte

Voorstellen in de zin van onderdeel ‘systeemoplossingen inpassing grootschalige opwekking hernieuwbare elektriciteit’ binnen de subsidiemodule MOOI omvatten **niet**:

- projecten die zich richten op de ontwikkeling van slimme energiediensten en kleine zonnestroomsystemen (<1MWp) voor woningen en kleine gebouwen;
- projecten die de innovatiethema’s ‘next generation windturbine technologie’ en ‘market system’ betreffen uit MMIP 1;
- de bouw van duurzame schepen. Dit valt onder de reikwijdte van titel 3.19 Duurzame innovatieve scheepsbouw van de Regeling nationale EZK- en LNV-subsidies;
- overige oplossingen om elektriciteit uit duurzame bronnen op land of zee op te wekken;
- projecten die zich primair richten op kostprijsreductie, waarbij toepassing uiterlijk in 2030 aannemelijk is en de kostenvoordelen aannemelijk te maken zijn op basis van vooronderzoek en realistische aannames; deze vallen onder de reikwijdte van paragraaf 4.2.3 Hernieuwbare energie van de Regeling nationale EZK- en LNV-subsidies;
- fundamenteel onderzoek (ook hiervoor zijn andere financieringsvormen, zoals NWO/NWA, Europese middelen, PPS-toeslag).

Kennis- en innovatievragen

Om te komen tot een systeemoplossing moeten meerdere kennis- en innovatievragen beantwoord worden. Hieronder staan enkele indicatieve kennis- en innovatievragen ter inspiratie (niet limitatief). Zoals in de doelstelling is vermeld, dienen de kennis- en innovatievragen de schakel ‘grootschalige opwekking van hernieuwbare elektriciteit’ **plus minimaal één van de drie overige schakels van het energiesysteem te omvatten**.

- Onderzoek naar en ontwikkeling van schakel-hubs, conversie-hubs en energieopslag-hubs, zoals bijvoorbeeld een energie-eiland. Daarnaast kunnen eilanden een logistieke functie hebben voor installatie en onderhoud voor windparken, en mogelijk ook voor andere gebruikers van de Noordzee.
- Onderzoek naar en ontwikkeling van het creëren van flexibiliteit in de windparken en de mogelijkheden voor offshore systeemintegratie in de vorm van energieverbruik, energieconversie dicht bij de bron.
- Onderzoek naar en ontwikkeling van (‘meshed’) offshore HVAC en HVDC elektriciteitssystemen, rekening houdend met interconnectors, Power Quality verbeteringen, offshore multi-terminal installaties en multi-energiehubs, en offshore waterstofproductie.
- Onderzoek naar en ontwikkeling van geïntegreerde businesscases van opwekking en afname door de industrie. Daarbij kan ook worden gedacht aan ondersteuning van het elektriciteitsnet door het leveren van ancillary services.

- Onderzoek naar en ontwikkeling van het flexibel opereren (demand-response) van elektrische/elektrisch-gedreven industriële processen en de koppeling met energieopwekking.
- Onderzoek naar en ontwikkeling van verbeterde integratie van elektrolyzers in een energiesysteem gevoed door hernieuwbare elektriciteit.
- Onderzoek naar en ontwikkeling van elektriciteitsopslag in de vorm van chemicaliën.
- Onderzoek naar en ontwikkeling van ketenintegratie van hernieuwbare elektriciteitsproductie en de productie van synthetische brandstoffen.
- Onderzoek naar en ontwikkeling van producten en concepten om uitgestelde levering bij hernieuwbare elektriciteitsproductie technisch, financieel en juridisch mogelijk te maken
- Onderzoek naar en ontwikkeling van het vergroten, ontsluiten en inzetten van flexibiliteit van wind- en zonneparken voor verschillende doelen. Zoals het verkleinen van de metaansluiting, het verhogen van de baseload, het voorkomen of verminderen van congestie en/of het voorkomen van onbalans.
- Onderzoek naar en ontwikkelen van energieconversie van hernieuwbaar opgewekte elektriciteit. Hoe kan conversie van hernieuwbaar opgewekte elektriciteit naar warmte (Power-to-Heat) of naar waterstof (Power-to-Hydrogen) gebruikt worden om de grootschalige afnemers in de gebouwde omgeving of industrie van energie te voorzien? Hoe kunnen zekerheden en garanties over de beschikbaarheid gegeven worden?

Overige projectactiviteiten

Naast de hiervoor beschreven onderzoeks- en ontwikkelingsactiviteiten zijn ook overige activiteiten subsidieel die bijdragen aan de doelstelling van de subsidiemodule. Voor de definitie van overige projectactiviteiten zie artikel 4.2.43. Voor de slaagkans van de innovatie kan bijvoorbeeld gedacht worden aan:

- *Participatie van omwonenden en belanghebbenden*
Het gaat daarbij onder andere om het vroegtijdig betrekken van alle belanghebbenden (participatie), eigenaarschap vormgegeven in coöperatieve vormen, en de acceptatie van nieuwe (systeem)oplossingen en nieuwe vormen van marktordering (circulair).
- *Voorsorteren op marktintroductie*
Om de marktintroductie te versnellen kunnen activiteiten worden ontplooid zoals het opzetten van maatwerkproposities, het inrichten van (nieuwe) verkoopkanalen de ontwikkeling van digitale (visuele) technieken om het koop- of ontwerpproces te ondersteunen. Ook kan het van belang zijn om, na de onderzoeks- en ontwikkelingsactiviteiten, te werken aan nadere validatie van producten en diensten op grotere schaal, zodat de kwaliteit van innovaties wordt geborgd en goed over het voetlicht komt.
- *Kennisintegratie en -disseminatie*
Bij kennisintegratie en -disseminatie gaat het om integratie- en disseminatie-activiteiten van de binnen het project opgedane kennis. Het gaat hierbij niet alleen om technisch-economische kennis maar ook opgedane kennis en ervaring met de juridische randvoorwaarden waaronder de ontwikkelde producten of diensten functioneren. Zo kan toekomstige wet- en regelgeving ten dienste staan aan de benodigde producten en diensten. Denk daarbij aan het organiseren van interactieve bijeenkomsten, het schrijven van publicaties voor een congres en/of andere activiteiten ten behoeve van de disseminatie van de binnen het project opgedane maatschappelijke kennis en ervaring.
- *Scholing- en opleidingsactiviteiten*
Bij scholing- en opleidingsactiviteiten gaat het om activiteiten ten behoeve van de competentieontwikkeling van mensen – zowel in het onderwijs als in het werk. Dit zou onder meer kunnen via learning communities: samenwerkingsverbanden van onderwijsinstututen, kennisinstellingen en bedrijven die werken aan innovatie gedreven oplossingen (zoals centers of expertise en centra voor innovatief vakmanschap).

Overige niet-economische projectactiviteiten

Als overige niet-economische activiteiten voor onderzoeksorganisaties komt alleen de brede verspreiding van onderzoeksresultaten op een niet-exclusieve en niet-discriminerende basis in aanmerking voor subsidie. Andere overige projectactiviteiten kwalificeren als economisch van aard.

Bijlage 2: Loonkosten systematieken

Zie ook www.rvo.nl/subsidiespelregels.

De loonkosten-plus-vaste-opslag-systematiek

In deze methodiek zijn de subsidiabele kosten:

- De directe loonkosten van projectmedewerkers. Het uurtarief berekent u door de directe loonkosten te delen door het aantal productieve uren per jaar dat in uw organisatie gangbaar is.
- Een opslag van 50% over de directe loonkosten als vergoeding voor de indirecte of overheadkosten van uw organisatie, bijvoorbeeld indirecte loonkosten en kosten voor huisvesting, kantoorapparatuur en binnenlandse reizen voor werkoverleg.
- Kosten van apparatuur.
- Kosten van verbruikte materialen en hulpmiddelen.
- Overige aan derden verschuldigde kosten (uitbesteding).

U houdt in uw administratie het aantal gewerkte projecturen met de bijbehorende loonkosten van deze medewerkers bij. Daarnaast houdt u de kosten van apparatuur, materialen en derden (facturen) bij. Deze moeten direct verbonden zijn aan het project.

De vaste-uurtarief-systematiek

In deze systematiek zijn de subsidiabele kosten:

- Een vast uurtarief per gewerkt uur van € 60. Het vaste uurtarief is een vergoeding voor de loonkosten/arbeidskosten en de indirecte-, of overheadkosten van uw organisatie, bijvoorbeeld huisvestingskosten, kosten van kantoorapparatuur en kosten van binnenlandse reizen voor werkoverleg.
- Kosten van apparatuur.
- Kosten van verbruikte materialen en hulpmiddelen.
- Overige aan derden verschuldigde kosten (uitbesteding).

In uw administratie moeten het aantal gewerkte uren door uw projectmedewerkers en de kosten van apparatuur, materialen en derden (facturen) duidelijk terug te vinden zijn. Deze moeten direct verbonden zijn aan het project. Een verantwoording over de werkelijke loonkosten van de medewerkers die aan het project werken is niet nodig.

De integrale kostensystematiek (IKS)

IKS is een manier om directe en indirecte kosten toe te rekenen aan kostendragers, zoals arbeidsuren of machine-uren. Deze kosten houden verband met, en zijn noodzakelijk voor het uitvoeren van de activiteiten waarvoor u subsidie aanvraagt. U kunt dus niet alle kosten van de bedrijfsvoering via de IKS toerekenen aan kostendragers.

Een IKS is niet hetzelfde als het eenvoudigweg delen van alle kosten door de werkbare uren. De kosten moeten via controleerbare verdeelsleutels aan de kostendragers worden toegerekend. Een voorwaarde is dat u uw IKS stelselmatig gebruikt in uw bedrijf of organisatie.

In deze systematiek zijn de subsidiabele kosten:

- De loonkosten van de projectmedewerkers berekend aan de hand van het IKS-tarief van de functiegroep.
- Aan derden betaalde kosten voor zover deze geen deel uitmaken van IKS-tarief. Deze kosten moeten in uw administratie duidelijk terug te vinden zijn (facturen) en moeten direct verbonden zijn aan het project.

Wilt u voor het eerst gebruikmaken van IKS bij een subsidieaanvraag? Stuur dan de Eigen verklaring naar iks@rvo.nl. Wij toetsen aan de hand van de door u ingevulde Eigen verklaring of uw IKS bruikbaar is bij subsidieprojecten. De toetsing is eenmalig, tenzij uw IKS verandert.

BTW

Bent u btw-plichtig, dan mag u de btw niet opnemen in deze subsidiebegroting. U verrekent de btw in uw aangifte omzetbelasting. Wanneer u niet btw-plichtig bent, is het mogelijk de btw over bepaalde kostenposten mee te nemen in de begroting

Niet subsidiabele kosten

Niet subsidiabel zijn onder andere de kosten voor een controleverklaring en binnenlandse reiskosten. Administratief projectmanagement is uitsluitend subsidiabel onder overige projectactiviteiten.

Bijlage 3: Verklarende woordenlijst

Aanvrager

Een natuurlijke persoon of rechtspersoon neemt deel aan het samenwerkingsverband voor eigen kosten en risico. Geen subsidie wordt verstrekt aan een provincie, gemeente of openbaar lichaam als bedoeld in de Wet gemeenschappelijke regelingen.

Algemene de-minimisverordening

Verordening (EU) nr. 1407/2013 van de Commissie van 18 december 2013 betreffende de toepassing van de artikelen 107 en 108 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie op de de-minimissteun (PbEU 2013, L 352).
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013R1407&from=NL>

Algemene groepsvrijstellingsverordening

Verordening (EU) nr. 651/2014 van de Commissie van 17 juni 2014 waarbij bepaalde categorieën steun op grond van de artikelen 107 en 108 van het Verdrag met de interne markt verenigbaar worden verklaard (PbEU 2014, L 187).
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014R0651&from=NL>

Consortium

Zie onder 'Samenwerkingsverband'.

Daadwerkelijke samenwerking

Samenwerking tussen ten minste twee onafhankelijke partijen om kennis of technologie uit te wisselen of om een gemeenschappelijke doelstelling op basis van een taakverdeling te bereiken, waarbij de partijen samen de omvang van het samenwerkingsproject bepalen, bijdragen aan de tenuitvoerlegging ervan, en het risico en de resultaten ervan delen. Contractonderzoek en het verrichten van onderzoeksdiensten worden niet als vormen van samenwerking beschouwd.

Deelnemer (mede-aanvrager)

Een natuurlijke persoon of rechtspersoon neemt deel aan het samenwerkingsverband voor eigen kosten en risico. Geen subsidie wordt verstrekt aan een provincie, gemeente of openbaar lichaam als bedoeld in de Wet gemeenschappelijke regelingen. De subsidie wordt per deelnemer uitbetaald.

Derden

Derden voeren een deel van het project uit in opdracht en op kosten van de aanvrager. Met een derde kan een uitbestedingsovereenkomst gesloten worden.

Go/no go-moment

Het moment waarop u belangrijke beslissingen neemt over vervolgstappen in uw projectplan. Vaak is dit ook het moment waarop u mogelijk moet kiezen voor een ander type vervolg dan oorspronkelijk benoemd in uw projectplan.

Intermediair

U kunt besluiten om iemand anders (een intermediair) in te schakelen om de subsidieaanvraag in te dienen, bijvoorbeeld als uw organisatie niet zelf over een eHerkenningmiddel beschikt. Vaak is dit een (subsidie)adviseur, maar soms ook een moeder- of zusterbedrijf. Uw intermediair heeft dan een machtiging nodig om namens u of uw organisatie op te treden. Als de naam van uw onderneming of het KvK nummer afwijkt van die van de subsidieaanvrager (penvoerder) dan bent u een intermediair en heeft u een rechtsgeldig ondertekende machtiging nodig.

Kleine onderneming, middelgrote onderneming, mkb onderneming

Onder een mkb-onderneming in de zin van de verordeningen 70/2001 en 364/2004 van de Europese Commissie inzake staatssteun voor kleine of middelgrote onderneming wordt verstaan een onderneming die:

- minder dan 250 (klein: 50) werknemers heeft en
- een jaaromzet heeft van niet meer dan € 50 miljoen (klein: € 10 miljoen) óf
- een jaarlijks balanstotaal heeft van niet meer dan € 43 miljoen (klein: € 10 miljoen), en

- niet voor 25 procent of meer van het kapitaal of van de stemrechten in handen is van één of meerdere onderneming(en) die niet aan deze definitie voldoen, met uitzondering van openbare participatiemaatschappijen, van ondernemingen van risicokapitaal of van institutionele beleggers, indien deze individueel noch gezamenlijk in enig opzicht zeggenschap over de onderneming hebben.

Indien de onderneming onderdeel is van een groep, telt het totaal van de groep. Zie ook www.rvo.nl/subsidies-regelingen/subsidieregels/standaardformulieren/mkb-toets.

Missie en Meerjarig Missiegedreven Innovatie-Programma

In het Klimaatakkoord is de ambitie opgenomen om te komen tot een omvangrijk kennis- en innovatieprogramma. Dit programma is gebaseerd op de vijf missies in het Klimaatakkoord op de gebieden van elektriciteitsvoorziening (A), gebouwde omgeving (B), industrie (C), mobiliteit (D) en landbouw en natuur (E). De MOOI-regeling richt zich op de missies A t/m C. Waarbij A is opgesplitst in A1 (windenergie op zee) en A2 (hernieuwbare elektriciteit op land).

De kennis en innovaties, die nodig zijn om de missies uit het Klimaatakkoord te realiseren, zijn geagendeerd in de Integrale Kennis en Innovatie Agenda Klimaat en Energie en uitgewerkt in 13 MMIP's gericht op het bereiken van een aardgasvrije gebouwde omgeving, een CO₂-vrij elektriciteitssysteem en klimaatneutrale en circulaire industriële processen. Dit is gedaan met inbreng van maatschappelijke organisaties en marktpartijen.⁵ Ze laten maatschappelijk draagvlak zien voor de geformuleerde ontwikkeldoelen en dragen daarmee bij aan het perspectief dat nodig is om te investeren in de ontwikkeling van innovaties om bovengenoemde te bereiken. Door voor de invulling van deze MMIP's meerjarige samenwerkingsverbanden tussen bedrijven, kennisinstellingen en andere partijen (hierna gezamenlijk: consortia) te stimuleren, wordt bovendien de versnippering in verschillende bedrijvenketens en het kennislandschap tegen gegaan.

Een MMIP bestrijkt alle 'technology readiness levels' (TRL's), van fundamenteel onderzoek tot en met grootschalige toepassing van producten en diensten. De MOOI-regeling is gericht op het ondersteunen een deel van de activiteiten die nodig zijn om de doelen van één of meerdere MMIP's te realiseren, namelijk toegepast onderzoek en ontwikkeling. Voor andere activiteiten, zoals fundamenteel onderzoek en pilot- en demonstratieprojecten, zijn er andere instrumenten.

Mijlpaal

Een moment in uw project, waarop activiteiten hebben geleid tot het behalen van een of meer resultaten. Er wordt iets concreets opgeleverd op weg naar het eindresultaat en dat moet door RVO verifieerbaar zijn op basis van informatiebronnen en vooraf geformuleerde indicatoren.

Ondernemer

Een natuurlijke persoon of rechtspersoon (niet zijnde een rechtspersoon die krachtens publiekrecht is ingesteld) die een onderneming in stand houdt (niet zijnde een onderneming die bij regeling van de Minister van Economische Zaken en Klimaat is uitgesloten).

Onderzoeksorganisatie

Een onderzoeksorganisatie is een organisatie voor onderzoek en kennisverspreiding als bedoeld in artikel 2, onderdeel 83, van de algemene groepsvrijstellingsverordening en paragraaf 1.3, onderdeel ee, van het O&O&I-steunkader, bestaande uit:

- a. onder a, b, g of h van de bijlage van de [Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek](#) genoemde instelling voor hoger onderwijs;
- b. andere dan onder subonderdeel a bedoelde geheel of gedeeltelijk meerjarig door de rijksoverheid gefinancierde onderzoeksorganisatie die activiteiten verricht met als doel de algemene wetenschappelijke en technische kennis uit te breiden;
- c. geheel of gedeeltelijk door een andere staat gefinancierde openbare instelling voor hoger onderwijs gelijkwaardig aan een instelling als bedoeld onder subonderdeel a; of

⁵ Zie <https://www.topsectorenergie.nl/de-integrale-kennis-en-innovatie-agenda-ikia-voor-de-energietransitie> en <https://www.topsectorenergie.nl/missies-voor-energietransitie-en-duurzaamheid/mmip>. Ook van belang is het waterstofprogramma, klik [hier](#).

- d. geheel of gedeeltelijk door een andere staat meerjarig gefinancierde onderzoeksorganisatie die activiteiten verricht met als doel de algemene wetenschappelijke en technische kennis uit te breiden gelijkwaardig aan een instelling als bedoeld onder subonderdeel b.⁶

Deze definitie betekent voor de MOOI, dat alleen de universiteiten, hogescholen en organisaties voor toegepast onderzoek (de zogeheten TO2-instellingen) en soortgelijke organisaties uit het buitenland kwalificeren als onderzoeksorganisatie. De TO2-instellingen zijn Deltares, MARIN, NLR, TNO, en Wageningen Research.

Penvoerder

De aanvrager is tevens de penvoerder. De penvoerder verzorgt de correspondentie en de rapportages. De penvoerder voert een deugdelijke administratie van de uitvoering van het projectplan.

Pilot(project)

Een project dat past binnen de thema's van de oproep, bestaande uit experimentele ontwikkeling waarbij een experimenteel prototype product, procedé of dienst wordt getest in een omgeving die representatief is voor het functioneren onder reële omstandigheden, met als hoofddoel verdere technische verbeteringen aan te brengen aan producten, procedés of diensten die niet grotendeels vaststaan.

Een pilot valt onder de definitie van experimentele ontwikkeling als bedoeld in artikel 2, onderdeel 86 van de Algemene Groepsvrijstellingsverordening. Het kan gaan om nieuwe producten of processen, of om het aanmerkelijk verbeteren van bestaande producten of processen. De internationale stand van onderzoek en techniek is de maatstaf bij het bepalen van de innovativiteit.

Projectplan

Bij iedere subsidieaanvraag onder de MOOI-regeling hoort als bijlage een projectplan te worden aangeboden met een beschrijving van het project. De beschrijving is opgebouwd uit een samenhangend geheel van achtergrond, doelstelling, resultaten, en activiteiten die tot die resultaten leiden, van projectorganisatie en deelnemers, van slaagkans en beheersing van risico's, van vernieuwing en kennisoverdracht en van financiering van het (eigen aandeel in het) project. De opzet van het projectplan is volgens het modelprojectplan, zie <https://mijn.rvo.nl/tse-missiegedreven-onderzoek-ontwikkeling-en-innovatie-mooi>.

Projectkosten

Kosten die een subsidieontvanger na de indiening van de aanvraag heeft gemaakt en betaald en die noodzakelijk zijn en rechtstreeks aan de uitvoering van het project zijn toe te rekenen.

Prototype

Een origineel model, dat zo gemaakt is dat het alle technische kenmerken en mogelijkheden van het nieuwe product bezit.

Samenwerkingsovereenkomst

In een samenwerkingsovereenkomst zijn rechten, plichten en aansprakelijkheden van alle betrokkenen vastgelegd. Als een onderzoeksorganisatie deelneemt aan een projectplan, is het verplicht om **voor aanvang van het project** een overeenkomst te sluiten. U maakt afspraken over de wijze waarop wordt omgegaan met de bijdrage in de kosten, het delen in de risico's en uitkomsten, de verspreiding van de resultaten en de toegang tot en de regels voor de toewijzing van intellectuele eigendomsrechten. RVO adviseert u dringend om zo'n overeenkomst tijdig af te sluiten. Bij de verlening van een subsidieaanvraag letten we er namelijk op dat de in het projectplan omschreven activiteiten ook daadwerkelijk uitgevoerd worden door de genoemde partij.

⁶ Artikel 4.1.1 van de Regeling nationale EZK- en LNV-subsidies.

Ook als er geen onderzoeksorganisatie aan het project deelneemt, adviseren wij u om een samenwerkingsovereenkomst af te sluiten. Mochten er problemen bij de samenwerking ontstaan, dan is het handig om op de gemaakte afspraken te kunnen terugvallen. Wij adviseren om de volgende punten in deze overeenkomst op te nemen:

- De deelnemers in het samenwerkingsverband;
- De doelstelling van de samenwerking;
- De manier waarop u samenwerkt;
- De duur van de samenwerking;
- De onderlinge verdeling van kosten en risico's;
- De onderlinge verdeling van de subsidie;
- De verspreiding van de projectresultaten;
- De onderlinge verdeling van de intellectuele eigendomsrechten.

Samenwerkingsverband

Een verband dat bestaat uit ten minste drie niet in een groep verbonden ondernemingen. In een samenwerkingsverband kunnen naast ondernemingen andere partijen deelnemen, zoals onderzoeksorganisaties. Deze fungeren in dat geval als volwaardige partners in het samenwerkingsverband. Een samenwerkingsverband is verplicht onder de MOOI-regeling.

Een derde telt niet mee als deelnemer in een samenwerkingsverband. Partijen die cash meefinancieren wel, mits het geen contractonderzoek betreft. Ook een gemeente of provincie kan deelnemen in het samenwerkingsverband, maar kan geen subsidie ontvangen. De bijdrage van de provincie of gemeente telt wel mee als steun, of het nu om uren of een cash bijdrage (subsidie) gaat. Zie [hoofdstuk 5.6](#) voor meer toelichting.

Uitbesteding

Een relatie tussen de aanvrager, die een project voor eigen rekening en risico uitvoert, en een derde aan wie de aanvrager een deel van de activiteiten van dat project uitbesteedt.

De aanvrager dient zelf substantieel werkzaamheden in het project uit te voeren. De aanvrager mag dan overigens niet met de derde in een groep, commanditaire vennootschap, vennootschap onder firma of een maatschap zijn verbonden. De uitbestedingsrelatie moet zijn vastgelegd in een overeenkomst tot uitbesteding.

Essentiële uitbestedingen zijn uitbestedingen die een belangrijke bijdrage leveren aan het slagen van het project. Ook uitbestedingen met een grote omvang (meer dan 10 procent) ten opzichte van het totale project vallen hieronder. Niet essentiële uitbestedingen worden bij de beoordeling van de samenwerking buiten beschouwing gelaten.

Waterstofprogramma

De publicatie van de Topsector Energie "Waterstof voor de energietransitie" met een programmatische aanpak voor innovaties op het thema waterstof in Nederland voor de periode 2020 – 2030. Het waterstofprogramma is op een vergelijkbare manier als een Meerjarig Missiegedreven Innovatie-Programma relevant voor de missies A1, B en C. U vindt het waterstofprogramma [hier](#).

Heeft u vragen, of twijfelt u of uw projectplan binnen het programma past, neem dan contact op met: Klantcontact@rvo.nl of Tel: 088 042 42 42

Dit is een publicatie van:

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland
Croeselaan 15 | 3521 BJ Utrecht
Postbus 8242 | 3503 RE Utrecht
T +31 (0) 88 042 42 42
F +31 (0) 88 602 90 23
E klantcontact@rvo.nl
www.rvo.nl/topsector-energie

Deze publicatie is tot stand gekomen in opdracht van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat en het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

© Rijksdienst voor Ondernemend Nederland | maart 2021

Publicatienummer: RVO-073-2021/HL-DUZA

De Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) stimuleert duurzaam, agrarisch, innovatief en internationaal ondernemen. Met subsidies, het vinden van zakenpartners, kennis en het voldoen aan wet- en regelgeving. RVO werkt in opdracht van ministeries en de Europese Unie.

RVO is een onderdeel van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat.

Hoewel deze publicatie met de grootste zorg is samengesteld, kan RVO geen enkele aansprakelijkheid aanvaarden voor eventuele fouten. De teksten zoals gepubliceerd in het Staatsblad en de Staatscourant zijn leidend.